

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

PILIETIŠKUMO PAGRINDŲ BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJOS

Įgyvendinimo rekomendacijas parengė: Paulius Bakanas, dr. Liutauras Degėsys, Živilė Simutytė

Turinys

1. DALYKO NAUJO TURINIO MOKYMO REKOMENDACIJOS	1
2. KAIP UGDYTI AUKŠTESNIUS PASIEKIMUS	3
3. TARPDALYKINIŲ TEMŲ INTEGRAVIMAS. DALYKO DERMĖ	4
4. KALBINIŲ GEBĖJIMŲ UGDYMAS PER DALYKO PAMOKAS	6
5. SIŪLYMAI MOKYTOJŲ NUOŽIŪRA SKIRSTOMŲ 30 PROCENTŲ PAMOKŲ	7
6. VEIKLŲ PLANAVIMO IR KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI	10
7. SKAITMENINĖS MOKYMO PRIEMONĖS, SKIRTOS ĮGYVENDINTI BP	49
8. LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	58
9. UŽDUOČIŲ AR MOKINIŲ DARBŲ, ILIUSTRUOJANČIŲ PASIEKIMŲ LYGIUS, PAVYZDŽIAI	60

1. DALYKO NAUJO TURINIO MOKYMO REKOMENDACIJOS

Skyriuje aptariami metodai ir būdai, kaip mokyti atnaujintos pilietiškumo pagrindų BP dalyko turinį ir pasiekti numatytus rezultatus.

Pilietiškumo pagrindų dalykas yra mokomas pagrindinio ugdymo programoje 9-10 ir I- II gimnazijų klasėse skiriant vieną savaitinę pamoką. 9 ir I gimnazijos klasėje per mokslo metus dalykui yra skiriamos 37 valandos, kurios apima 9 pilietiškumo pagrindų mokymosi turinio sritis ir temas. 10 ir II gimnazijų klasėse per mokslo metus dalykui yra skiriamos 37 valandos, apimančios pilietiškumo pagrindų programos 13 mokymosi turinio sričių ir jas lydinčių temų.

Pilietiškumo pagrindų ugdymo turinio išdėstymo logika ir metodologija.

Dalyke yra išskiriamos trys santykinai savarankiškos, bet ugdymo procese sistemiškai integruojamos veiklos sritys:

1. *Kognityvinė (teorinė) veikla- savęs ir visuomenės pažinimas ir tyrinėjimas.* Tai – teorinė veikla, kurioje įgyjami ir tobulinami pilietinio raštingumo ir mąstymo pagrindai. Kuriama tyrinėtojų bendruomenė, kurioje tyrėjai, intelektualiai bendraudami ir bendradarbiaudami, veikdami kolektyviai, aptinka tiesas, analizuoja visuomenės veikimo principus, ugdosi mąstymo struktūras, įgalinančias formuoti asmeninę –

kultūrinę, politinę, demokratinę ir patriotinę savivoką, sieti teorinius principus su realia bendruomenės ir šalies problematika bei tarptautiniu kontekstu. Ši kognityvinė, teorinė veikla neapsiriboja teorinių šaltinių, dokumentų, įstatymų ir principų studijavimu ir nėra orientuota vien į žinias, o į savęs – kaip žmogaus ir piliečio – pažinimą ir tobulinimą veikloje. Konkretūs mokymosi ir ugdymo metodai turėtų būti interaktyvūs: diskusijos ir debatai, mintinis eksperimentas, dokumentų analizė, socialinė drama, inscenizacija ir kiti. Šioje veikloje turi būti integruotos kritinio ir kūrybinio mąstymo įgūdžių vystymo idėjos, jai būdingos atvirumo kaitai ir pasauliui intelektualinės nuostatos. Šioje – subjektyviausioje socialinės ir pilietinės veiklos srityje, remiantis žiniomis, suvokiama galimybė įvertinti procesus, taigi, klausti ir ieškoti prasmės. Tik aptikus prasmę galima formuoti asmenines nuostatas, įgyti sąmoningus įgūdžius, racionaliai pasinaudoti gebėjimais. Labai svarbi ugdymo procese yra galimybė klausti ir abejoti, o ne būtinybė surasti ir pateikti vienareikšmius atsakymus. Didaktinė prasme šis reikalavimas galėtų būti įgyvendintas metodų sistema, užtikrinančia galimybę žmogui individualiai lavinti laisvo ir nepriklausomo mąstymo galias ir tuo pat metu klausiant kelti kitus klausimus. Klausimas neįmanomas be polemiko mąstymo, be intersubjektyvaus kito asmens pripažinimo, be įsiklausymo į kitą. Savęs ir visuomenės pažinimas ir tyrinėjimas akcentuoja kritinio ir kūrybinio mąstymo lavinimo svarbą, nagrinėjant aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, pasitelkiant kritinę informacijos šaltinių analizę.

2. *Bendruomeninė – pilietinė veikla - dalyvavimas ir pokyčių inicijavimas bendruomenėje.* Tai – teorinė praktinė veikla, kurioje gilindamiesi į socialinių santykių prigimtį, praktiškai veikdami ir analizuodami teorinius demokratijos ir pilietiškumo principus, tyrinėdami tolerancijos, atsakomybės, susitarimo ir kitas pilietines vertybes, mokiniai bendruomenės veikloje ugdomi dalyvavimo, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius ir nuostatas. Mokiniai ugdomi motyvaciją veikti taikaus demokratinio sugyvenimo ir bendradarbiavimo sąlygomis, gyventi, savanoriškai laikantis taisyklių ir įstatymų. Konkrečioje kasdieniškoje socialinėje aplinkoje, veikiant probleminėse socialinės realybės situacijose, įgyjami gebėjimai nuolat keistis, tobulinti, savo santykius bendruomenėje, inicijuojant pokyčius ir santykių dinamiką, propaguojant naujus socialinius- kultūrinius santykius. Šioje bendruomeninėje – pilietinėje veikloje - siekiant vertybiškai angažuoto, subjektyvaus, asmeninio pritarimo socialinėms normoms, būtina akcentuoti metodus, leidžiančius autonomiškai, autentiškai suvokti, interpretuoti ir vertinti socialinio gyvenimo faktus, metodus, skatinančius svarstyti ir rinktis alternatyvius, savarankiškus visuomeninės ir asmeninės veiklos būdus. Yra labai svarbu vadovautis socialinių idealų ir socialinės veiklos nedalomumo principu. Didaktikos požiūriu tai reikštų, kad aktyvaus piliečio neįmanoma išugdyti remiantis tradiciniais, pasyviais žinių perdavimo, įsisavinimo ir atgaminimo metodais. Aktyvios pilietinės pozicijos, aktyvaus santykio su socialine tikrove formavimo, pilietinės ir politinės kultūros formavimo problemos neatskiriamos nuo veiksmo realiaame gyvenime faktoriaus, nuo dalyvavimo realiuose socialiniuose procesuose. Pilietiškumo ugdymo sistema turėtų ugdyti praktinius socialinius – komunikacinius ir dalyvavimo – gebėjimus.

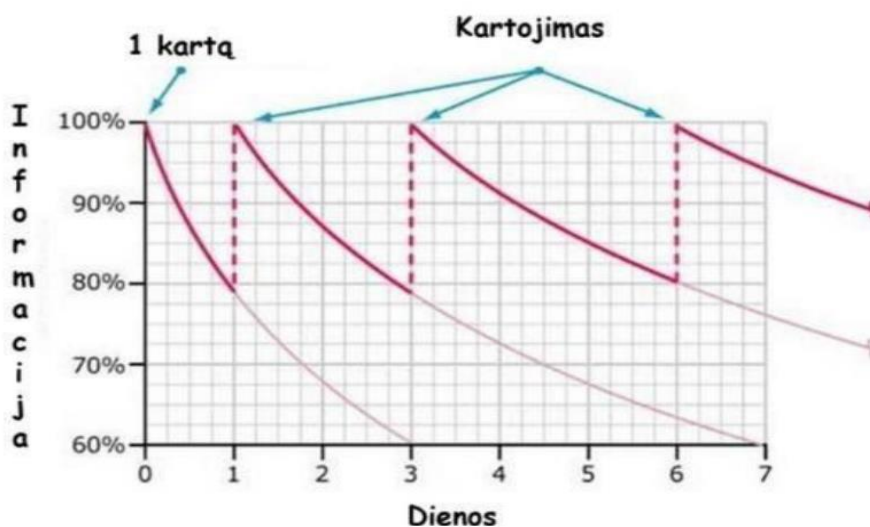
3. *Institucinė – pilietinė veikla - socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo veikla.* Jeigu Kognityvinėje (teorinėje) veikloje – koncentruojamasi į savęs ir visuomenės pažinimą ir tyrinėjimą, gilinamasi į asmeninius ir tarpasmeninius santykius, formuojasi asmeninės nuostatos, įgyjami sąmoningi įgūdžiai, mokomasi racionaliai pasinaudoti savo gebėjimais, o Bendruomeninėje – pilietinėje veikloje – mokomasi dalyvauti ir inicijuoti pokyčius, veikiant bendruomenėje, tai Institucinėje – pilietinėje veikloje – gilinamasi į socialinių ryšių kūrimo ir palaikymo problemas. Šeima, mokykla, valstybė, privati nuosavybė, bažnyčia – tai tik keli socialinių institucijų pavyzdžiai, kurių nagrinėjimas, gilinantis į jų institucionalizavimo ir legitimavimo mechanizmus, įgalina įsisavinti demokratinės elgsenos ir gyvensenos įgūdžius bei nuostatas. Mokiniai, tyrinėdami institucines bendradarbiavimo formas, analizuodami politinių, juridinių, moralinių, religinių ir ekonominių institucijų veiklą, ugdomi socialinių ryšių palaikymo, transformavimo ir kūrimo nuostatas, realizuodami jas savo kasdieninėje veikloje. Kaip minėta, visos šios trys veiklos akcentuoja Pilietiškumo ugdymo turinio specifiką, grindžiamą socialinių idealų ir socialinės veiklos nedalomumo principu. Piliečio neįmanoma išugdyti remiantis tradiciniais, pasyviais žinių perdavimo, įsisavinimo ir atgaminimo metodais. Pilietinės ir politinės kultūros formavimo problemos neatskiriamos nuo veiksmo realiaame gyvenime faktoriaus, nuo dalyvavimo realiuose socialiniuose procesuose. Tik autonomiškai, autentiškai veikdami, tik

asmeniškai suvokdami, tik alternatyviai, savarankiškai interpretuodami ir vertindami socialinio gyvenimo faktus, piliečiai gali rinktis visuomeninės ir asmeninės veiklos būdus. Todėl Pilietiškumo ugdymo sistema privalo ugdyti praktinius socialinius – komunikacinius ir dalyvavimo – gebėjimus.

Metodai: seminaras, diskusija, tekstų analizė ir interpretacija, situaciniai žaidimai bei įvairių situacijų modeliavimas, refleksija, mintinis loginis eksperimentas, projektinė veikla.

2. KAIP UGDYTI AUKŠTESNIUS PASIEKIMUS

Skyriuje pateikiamos rekomendacijos, kaip ugdyti sudėtingesnius gebėjimus, kurių ugdymo rezultatai netenkina, atsižvelgiant į tyrimų ir pasiekimų patikrinimų rezultatus, arba patiriant ugdymosi sunkumų. Taip pat atsižvelgiama į įvairių poreikių (įskaitant ir gabiuosius) mokinius. Siekiant ugdyti aukštesnius pasiekimus, visų pirma mokinys turi žinoti, kodėl jis turi mokytis to dalyko, ko bus ugdoma pamokoje. Jeigu pateikta informacija nebus aktuali mokiniui ir jo nesudomins, jis jos nepriims ar nesupras, suteiktos žinios ugdymo metu liks trumpalaikės ir naudingos tik atkartojimui, gilesnio suvokimo nebus pasiekta. Todėl yra labai svarbu ugdant aukštesnius gebėjimus, ugdymo medžiagą pateikti šiandienos kontekste, aktualią. Rekomenduojama organizuoti integruotas pamokas ar projektus, dažniau taikyti patirtinį mokymą, ugdyti kritinį mąstymą. Pamokose taikyti žinau-išmokau įsivertinimą, kuris padeda laiku identifikuoti spragas žemesnių gebėjimų mokiniams bei suteikia informaciją mokytojui laiku pateikti sunkesnes užduotis aukštesnių gebėjimų mokiniams. Rekomenduojama remtis Bloomo kognityvinės taksonomijos schema, kuriai būdinga: žinojimas, supratimas, pritaikymas, analizė, sintezė bei vertinimas. Taip pat rekomenduojama Andriaus Berniukevičiaus „Efektyvūs mokymo metodai“ išbandyta ir pristatyta 3K mokymo metodika, kuri paremta trimis principais: kartojimu, konspektavimu bei kalbėjimu. 1 paveikslas iliustruoja, kaip informacijos įsiminimo efektyvumas priklauso nuo informacijos kartojimo dažnumo.

1 pav. Kartojimas

Informacija geriau įsiminama, kai prie jos reguliariai grįžtama. Kaip matome paveiksle, vienkartinis informacijos pateikimas moksleiviui suteikia iki 80 procentų žinių, o kelis kartus sugrįžtant prie pirminės informacijos, žinių „bagažas“ išauga daugiau nei 10 proc.

Konspektavimas. Ekspertai pataria skatinti mokinius užsirašinėti informaciją simboliais. Skirtingos spalvos, formos, ženklai lavina atmintį kur kas labiau nei teksto skaitymas ar jo nurašymas. Mokytojas, dėstantis naują medžiagą, vietoj įprastų skaidrių gali naudoti vieną skaidrę-schemą.

Kalbėjimas. Komunikavimo kompetencija ugdoma skatinant mokinius mąstyti ir diskutuoti. Gebėjimas atpasakoti, paaiškinti, analizuoti pateiktą informaciją įrodo mokinio pažangą bei aukštesnius mąstymo gebėjimus. Rekomenduojama pamokų metu organizuoti veiklas „mokinys – mokiniui“. Šis metodas tinka bet

kurios temos pamokoms. Apskritai mokymosi prasmė atsiranda atliekant praktines ilgalaikes kūrybines užduotis, tokias kaip kelių mėnesių biudžetas, finansinio tikslo siekimas, dalyvavimas mokyklinėse mugėse, miesto/respublikos ar tarptautiniuose konkursuose bei projektuose.

Aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymas. Vienas iš mokyklos uždavinių – suteikti žinių apie visuomenės ir bendruomenės gyvenimo sritis bei ugdyti bazinius (skaitymo ir rašymo, skaitmeninio raštingumo bei kitus) gebėjimus, kurie padeda tokių žinių gauti. Kitas nemažiau svarbus uždavinys – sudaryti mokiniams sąlygas panaudoti, pasiremti turimomis žiniomis. Turimų žinių bei informacijos įvertinimas ir supratimas, kaip jas galima panaudoti įvairiose situacijose, gali būti įvardijami kaip aukštesnieji mąstymo gebėjimai. Informacijos analizė, vertinimas, jos pertvarkymas ir sprendimų priėmimas yra tokie mąstymo procesai, kurie padeda mums iš turimų žinių sukurti naują žinojimą bei supratimą, ir tai reikalauja didesnio mąstančiojo aktyvumo bei pastangų nei tik paprastas faktų žinojimas ar gebėjimas panaudoti bazinius įgūdžius.

Aukštesnieji mąstymo gebėjimai apima platų įvairių tarpusavyje susijusių įgūdžių spektrą, tačiau galima išskirti du svarbesnius jų aspektus:

1) kritinis mąstymas – gebėjimas interpretuoti ir apibendrinti turimą informaciją bei įvertinti, kokias išvadas, nuomones ar vertinimus galima daryti remiantis tokia informacija analizuojant jos kaip argumentų ir įrodymų pagrįstumą;

2) problemų sprendimas – gebėjimas pasirinkti reikalingą informaciją bei atrasti strategiją, kaip galima pertvarkyti ir panaudoti šią informaciją konkrečiai užduočiai spręsti. Jauni žmonės susiduria su vis didesniu faktų, nuomonių, požiūrių, teorijų ir prielaidų kiekiu, todėl gebėjimas vertinti ir analizuoti informaciją darosi vis svarbesnis.

3. TARPDALYKINIŲ TEMŲ INTEGRAVIMAS. DALYKO DERMĖ

Skyriuje aptariami dalyke nagrinėjamų Gairėse nurodytų tarpdalykinių temų aspektai, jungtys su kitais dalykais, dalykų horizontalios tarpusavio dermės klausimai. Pateikiama veiklų įgyvendinimo būdų ir pavyzdžių.

Pilietiškumo pagrindų dalyko temos nėra atskiros Pilietiškumo pagrindų dalyko problema – tai tam tikrų socialinių, etinių, demokratinių vertybių visuma paremta demokratiniu, patriotiniu, socialiai atsakingu asmeniu ugdymu nuo pirmos iki dvyliktos klasės.

Net ir nesant atskiros Pilietiškumo pagrindų dalyko, visoje mokyklinėje programoje, pradinės, pagrindinės ir vidurinės mokyklos klasėse nėra nei vieno ugdymojo dalyko, kuriame nebūtų galima ugdyti pilietiškumo kompetencijos, nes kiekvienoje bet kokio ugdymojo dalyko pamokoje yra vienaip ar kitaip kalbama, pasakojama apie Lietuvos visuomenę, žymias mūsų tautai ir valstybei asmenybes, jų nuveiktus darbus, atradimus, svarbius politinius, bendruomeninius įvykius, bendras visuomenei aktualijas.

Pamokos formas, būdus ir temas mokytojas gali rinktis laisvai savo nuožiūra ir vesti pamokas labai įvairiai.

Sėkminga pilietiškumo pagrindų pamoka yra tuomet, kai ji tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su kitais dalykais ar visuomeniniu, asmeniniu (iš)gyvenimu, nes tai verčia mąstyti, suprasti ir veikti.

Pilietiško ugdymas Europos Sąjungos direktyviniuose dokumentuose ir Lietuvos švietimo strategijoje keliamas kaip vienas iš pagrindinių švietimo sistemos tikslų, pilietinę tematiką siūloma integruoti į įvairių mokomųjų dalykų turinį.

Mokinių pilietinės sąmonės brandinimu rūpinasi visa mokyklos bendruomenė, todėl pilietiško ugdymas integruojamas į formalųjį ir neformalųjį, į pradinį ir pagrindinį ugdymą. Pilietiško pasiekimai 5–10 klasėse integruojami į kitų dalykų bendrąsias programas. Siekiant įgyvendinti pilietiško ugdymą 5–10 klasėse mokytojai turėtų sudaryti mokiniams sąlygas dalyvauti socialinėje veikloje.

Ugdant pilietškumą, ypatingas dėmesys skiriamas Lietuvos piliečiui ugdyti (Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa, 2006 m.).

Svarbus socialiai orientuoto pilietiško aspektas, pabrėžiantis socialinį visuomeninių reiškinių nagrinėjimą ir dalyvavimą sprendžiant socialines mokyklos ir vietos bendruomenių problemas. Šiam aspektui įgyvendinti 5–10 klasėse būtina imtis papildomojo ugdymo – socialinės veiklos.

Kartu siekiama ugdyti ir mokinių tautiškumą, kuris apibrėžiamas kaip savo tautos istorijos, kultūros savitumo suvokimas, tautos tapatumo puoselėjimas, įsipareigojimas Lietuvos tautai ir valstybei, lietuviškosios kultūrinės ir politinės tapatybės išlaikymas ir kūrimas (Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa, 2006 m.).

Atsižvelgiant į globalizacijos procesus ir pabrėžiant Lietuvos piliečio atsakomybę sprendžiant globalias problemas, svarbu pabrėžti tautiškumą ir pilietškumą daugiakultūroje visuomenėje.

Kad būtų įgyvendinta darnaus vystymosi idėja, asmeniui reikia suteikti darnaus vystymosi integravimo žinių (Darnaus vystymosi švietimo strategijos įgyvendinimas ir koordinavimas Lietuvoje, 2007).

Pagrindinio ugdymo pakopoje integruojant pilietiško ugdymą į kitų mokomųjų dalykų turinį ir į neformalųjį ugdymą, siekiama ugdyti šias nuostatas:

1. Pripažinti, gerbti ir remti pagrindines demokratijos vertybes ir principus: asmens ir tautos teises, laisves, teisingumą, lygybę, solidarumą, atsakomybę ir pan. Įsipareigoti juos skleisti asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime.

2. Pripažinti ir gerbti vienas kito teises ir laisves. Nusiteikti aktyviai naudotis savo teisėmis ir sąžiningai atlikti pilietines savo pareigas.

3. Gerbti tautos ir valstybės tradicijas, jos interesus, prisidėti prie savo tautos vertybių puoselėjimo. Būti atsakingam už tautos paveldo išsaugojimą.

4. Branginti Lietuvos tautos politinę nepriklausomybę, įsipareigoti išlaikyti ir stiprinti jos valstybingumą. Suvokti, kad tautos gerovė ir išlikimas priklauso ir nuo asmeninio indėlio.

5. Nuolat domėtis aktualiomis Lietuvos ir pasaulio visuomenės problemomis, sprendimų paieškomis, socialinėmis, kultūrinėmis, ekonominėmis ir politinėmis aktualijomis. Siekti būti atsakingu, įsipareigojusi, informuotu ir aktyviu pilietinės visuomenės nariu.

6. Kitiškai ir konstruktyviai vertinti žiniasklaidos priemonių ir viešosios nuomonės teikiama informaciją apie valstybės gyvenimo reiškinius ir pilietinės visuomenės būklę.

7. Suvokti save kaip atsakingą ir aktyvų rinkos dalyvį, galintį priimti racionalius sprendimus.

8. Pilietinės visuomenės gyvenime aktyviai naudotis savo dalyvavimo teise, demokratinio poveikio priemonėmis ir būdais (diskusija, derybos, susitarimas, balsavimas, protestas ir kt.).

9. Kasdienėje veikloje vadovautis pilietinės kultūros principais: atsakomybe, tolerancija, kitiškumu ir dalyvavimu.

10. Siekti savarankiškumo, neprarasti savigarbos ir žmogiškojo orumo.

11. Būti sąžiningiems, atsakingai vykdyti pilietinius įsipareigojimus.

12. Pripažinti kiekvienos kultūros išskirtinumą, tolerantiškai vertinti kultūrų įvairovę. Gerbti kitą, toleruoti įvairias vertybes ir požiūrius.

13. Priimti atsakomybę už taikaus sambūvio kūrimą ir stiprinimą, nusiteikti taikiai spręsti konfliktus.

14. Siekti solidarumo ir socialinio teisingumo.

4. KALBINIŲ GEBĖJIMŲ UGDYMAS PER DALYKO PAMOKAS

Skyriuje pateikiamos rekomendacijos, kaip per visų dalykų pamokas ugdyti lietuvių kalbos (tautinių mažumų mokomąja kalba mokyklose – mokomosios ir lietuvių kalbos) gebėjimus.

Rekomendacijos, kaip mokyti dalyko vaikus, kurių lietuvių kalbos gebėjimai nėra pakankami (grįžusių iš užsienio vaikų, migrantų, tautinių bendrijų, pažeidžiamų grupių dėl nepalankaus SEK).

Šiame skyriuje pateikiamos rekomendacijos, kaip per visų dalykų pamokas ugdyti lietuvių kalbos (tautinių bendrijų mokomąja kalba mokyklose – mokomosios ir lietuvių kalbos) gebėjimus.

Rekomendacijos, kaip mokyti dalyko vaikus, kurių lietuvių kalbos gebėjimai nėra pakankami (grįžusių iš užsienio vaikų, migrantų, tautinių mažumų, pažeidžiamų grupių dėl nepalankaus SEK).

Komunikacinės kompetencijos samprata ir ugdymo svarba.

Kompetencijų ugdymas yra nuolatinis mokymo(si) procesas. Komunikacinė kompetencija – tai kompleksinis psichologinis, pedagoginis, socialinis, fiziologinis gebėjimas, leidžiantis individui bendrauti, perteikti ir priimti informaciją (žodžiu, raštu, gestais, mimika), tapti pilnaverčiu informacinės bendruomenės, populiacijos, kultūros, verslo, gamybos nariu.

Žodis komunikacija (lot. communicatio, -onis (communico) reiškia kvalifikuotai bendrauti (žodžiu, raštu). Gebėjimai komunikuoti – tai besimokančiojo vidinis motyvuotas aktyvumas, nuolatinės jo paieškos operatyviai sprendžiant išylančias bendravimo metu problemas.

Gebėjimo komunikuoti pagrindas – apibendrinta individo filologinė, kultūrinė mokymosi patirtis. Kaip rodo tyrimai, tikslinga išugdyti individo kalbinius gebėjimus, sukurti jo individualų bendravimo stilių, besimokančiojo kalbinės veiklos autonominio išmokimo (suvokimas, produkavimas, racionalus skaitymas, rišlus minčių reiškinys ir kt.) strategiją ir taktiką, būdingus tam tikram komunikacinių kompetencijų modeliui (Ellis 1991; Chomsky 1965; Kurcz 1992). (V. Šernas KOMUNIKACINĖS KOMPETENCIJOS, JŲ UGDYMO (-SI) KAI KURIOS STRATEGINĖS IR TAKTINĖS PROBLEMOS, 2006, Santalka, VDU).

Komunikavimo kompetencija – tai asmens gebėjimai suprasti, kurti ir perduoti įvairaus pobūdžio informaciją, tinkamai argumentuoti savo poziciją ir pasiekti, kad būtų realizuota komunikacinė intencija, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir situaciją, etiškai naudojantis verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis bei technologijomis. Įgijęs komunikavimo kompetenciją, mokinys¹:

- suvokia komunikavimo svarbą žmogui ir visuomenei;

¹ <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/e3e9269009e511ea9d279ea27696ab7b> LR Švietimo mokslo ir sporto ministras Įsakymas dėl Bendrųjų programų atnaujinimo gairių patvirtinimo 2019 m. lapkričio 18 d. Nr. V-1317 Vilnius).

- suvokia šiuolaikinių medijų teikiamas galimybes ir medijomis daromą poveikį žmogui ir visuomenei;
- komunikuoja laikydamasis moralės ir teisėtumo principų, jaučia atsakomybę už teikiamos informacijos tikrumą ir tikslumą;
- savo požiūrį, teiginius pagrindžia argumentais;
- supranta įvairiomis formomis pateikiamą informaciją (žodinę, vaizdinę ir kt.), ją analizuoja ir kritiškai vertina;
- praktiškai taiko kalbos žinias, laikosi kalbos normų, tiksliai ir tinkamai vartoja sąvokas; taiko komunikavimo strategijas ir priemones, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir situaciją;
- saugiai ir etiškai naudojami šiuolaikinėmis komunikacinėmis technologijomis.

Mokyklose mokosi ir tautinių mažumų moksleiviai, Lietuvoje vis dažniau savo gyvenimą kuria kitų valstybių piliečiai, taip pat grįžta ir emigrantai (kurių vaikai jau sunkiai kalba, rašo, skaito lietuvių kalba). Todėl kalbinis ugdymas neatsiejama ir bendrojo ugdymo dalis.

Kalbinės kompetencijos ugdymas sudaro prielaidas ne tik mokinių kognityvinei raidai, bet ir jų savivokos, saviugdų, saviraiškos plėtotei. Skaitydami įvairius tekstus ir patys bandydami juos kurti, mokiniai įgyja emocinės bei estetinės patirties, ugdosi vaizduotę, kūrybinį mąstymą, apmąsto savo patyrimą, mokosi jį reikšti. Svarstydami tekstuose reiškiamus požiūrius, teigiamas vertybes mokiniai įgyja gebėjimų pažinti bei apmąstyti savo ir kitų dvasinę patirtį, kurti, permąstyti, keisti savąsias vertybes.

Žemiau pateiktame paveiksle, pateiktos komunikavimo gimtąja kalba raiškos sritys.

5. SIŪLYMAI MOKYTOJŲ NUOŽIŪRA SKIRSTOMŲ 30 PROCENTŲ PAMOKŲ

Pilietiškumo pagrindų mokymosi turinio apimtis pateikiama išskiriant privalomą dalyko turinį (apie 70 procentų) ir pasirenkamą turinį (apie 30 procentų), kurį pasirenka mokytojas atsižvelgdamas į mokinių

galimybes ir derindamas su kitais mokytojais. Pastarosios nuostatos įgyvendinimas ir proporcijos dydis gali skirtis priklausomai nuo ugdymo programos, dalyko logikos, tikslų, mokymo tradicijos ir kitų aplinkybių.

Pilietiškumo pagrindų bendrojo programoje aprašytas turinys sudaro apie 70 procentų ir yra privalomas visiems besimokantiems. Šiame skyriuje pateikiamas pasirenkamas Pilietiškumo pagrindų turinys, kurį sudaro apie 30 procentų rekomenduojamo pobūdžio dalyko ugdymo turinio ir yra skirtas mokytojo nuožiūrai pasirinkti, formuojant savo specifinį, išskirtinį, atitinkantį mokyklos tradicijas ir specifiką mokymosi objektą.

Eil. Nr.	Tema	Nagrinėjamas aspektas
I gimnazijos klasė		
1.	Demokratijos raida ir „pilietiškumo evoliucija“	Mokiniai tyrinėja grėsmes ir iššūkius demokratijos principams ir vertybėms, Lietuvoje ir pasaulyje.
2.	Socialinė politika ir tolerancija demokratinėje visuomenėje.	Mokiniai įvertina demokratinės santvarkos suteikiamas galimybes kultūrinei ir socialinei įvairovei, įvairialypės pilietinės visuomenės raidai.
3.	Socialinė politika ir tolerancija demokratinėje visuomenėje.	Mokiniai dalyvauja žalingų įpročių prevencijos projektuose ir akcijose. Prisideda prie sveikos visuomenės gyvensenos tikslų įgyvendinimo.
4.	Ekonominė politika ir visuomenė	Mokiniai įvardija, kur galima kreiptis įsigijus netinkamos kokybės prekę ar paslaugą, kokią pagalbą gali suteikti Lietuvoje ir ES vartotojų teises ginančios institucijos ir organizacijos
5.	Demokratiška mokykla ir jaunimo politika.	Mokiniai analizuoja reglamentuojančius įstatymus ir projektus, kurie reguliuoja jaunimo įsidarbinimo galimybes Lietuvoje ir ES.
6.	Vietos bendruomenė ir savivalda.	Mokiniai tyrinėja ir puoselėja savo gyvenamosios vietovės kultūrinį ir istorinį paveldą, rūpinasi jo išsaugojimu.
7.	Demokratinė valstybė.	Mokiniai vadovaudamiesi LR valstybės vėliavos protokolu skiria teisingą ir pagarbų Lietuvos valstybės simbolių naudojimą pateiktose gyvenimiškose situacijose.
II gimnazijos klasė		
1	Lietuvos Respublikos Konstitucija	Mokiniai lygina LR Seimo, Vyriausybės ir Prezidento politinį vaidmenį vidaus ir užsienio politikoje.
2.	Lietuvos Respublikos Seimas	Mokiniai Inscenizuoja LR Seimo darbą rengiant ir priimant įstatymus
2	Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Lietuvos	Mokiniai domisi Lietuvos politinio gyvenimo aktualijomis, pateikia valstybės institucijų, valdžių politinio bendradarbiavimo ir probleminių situacijų pavyzdžius.

	Respublikos Vyriausybė.	
4	Teisminė valdžia	Mokiniai pateikia visuomenei aktualių nagrinėtų bylų pavyzdžius, analizuoja vykusį teisminį procesą ir priimtą sprendimą, paaiškina kaip įgyvendinamas teisės viršenybės ir lygiateisiškumo principas teismų praktikoje.
5	Žiniasklaida ir žodžio laisvė.	Mokiniai skiria užsakomosios ir tiriamosios žurnalistikos bruožus, analizuoja žodžio laisvės ribas, nagrinėja žurnalistikos etikos pažeidimo atvejus ir žiniasklaidos priemonių prižiūrinčių institucijų veiklą.
6.	Nacionalinis saugumas.	Mokiniai tyrinėja Klaipėdos uosto reikšmę valstybės ekonomikos plėtrai ir nacionalinio saugumo užtikrinimui.
7.	Krašto gynyba.	Mokiniai paaiškina Lietuvos šaulių sąjungos funkcijas taikos ir karo metu.
8.	Neginkluotas pilietinis pasipriešinimas.	Mokiniai įvardija pagrindines elgesio ekstremalių situacijų metu taisykles ir jas sugeba taikyti praktiškai.

6. VEIKLŲ PLANAVIMO IR KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI

Šiame skyrelyje pateikiami ilgalaikių ir veiklų planavimo, kompetencijų ugdymo pavyzdžiai su nuorodomis į šaltinius ir patarimais mokytojams.

Ugdymo proceso kokybė didele dalimi priklauso nuo kokybiško edukacinių veiklų planavimo, todėl svarbu jas planuojant pasitelkti integracinius ryšius, įvairius šaltinius, netradicines aplinkas įgalinti mokinius įvairiapusiam ir motyvuojančiam mokymuisi. Įgyvendinimo rekomendacijose planavimo aspektai pateikiami kaip darbo įrankis, kuris paskatintų ieškoti naujų idėjų, netradicinių ugdymo proceso organizavimo formų, kurios sudaro galimybes kartu su mokiniais kurti lankstų, besimokančiųjų poreikius ir mokymosi galimybes atitinkantį mokymosi „kelią“ ir siekti Bendrojoje programoje apibrėžtų mokinių pasiekimų.

ILGALAIKIO PLANO VARIANTAS

9 ir I gimnazijos klasė, pilietiškumo pagrindų ilgalaikis planas			
Mokymosi turinio sritis	Tema	Val. sk.	Galimos mokinių veiklos
20.1. Demokratijos raida ir „pilietiškumo evoliucija“.	1) 20.1.1. Demokratijos raida. Aptariami svarbiausi demokratijos sampratos raidos etapai, nagrinėjami tiesioginės ir atstovaujamosios demokratijos pavyzdžiai šiuolaikinėje visuomenėje. 20.1.2. Demokratijos principai ir vertybės. Išvardijami pagrindiniai demokratijos principai ir vertybės, diskutuojama apie jų reikšmę kuriant demokratiškus santykius šeimoje, mokykloje, visuomenėje.	1-2	Rašytinių šaltinių ir medijų analizė. Istorinių ir dabartinių tiesioginės ir atstovaujamosios demokratijos pavyzdžių ir jų raiškos formų pasaulyje ir Lietuvoje analizė ir palyginimas. Modernios atstovaujamosios demokratijos modelio atskleidimas. Demokratijos progreso suvokimas. Mokiniai nagrinėja demokratinių principų pavyzdžius, nusako pagrindines demokratijos vertybes, demokratinio bendrabūvio priemones ir jų svarbą bendram sugyvenimui. Analizuoja ir vertina savo ir kitų asmeninę atsakomybę skleidžiant svarbiausias demokratines vertybes šeimoje, mokykloje, visuomenėje.

			https://asmanau.wordpress.com/ https://www.vrk.lt/ankstesni https://www.peticijos.lt/geriausios/ https://eurohouse.lt/wp/wp-content/uploads/2015/09/Metodine-priemone-ATVIRAS-KODAS-PILIETIS.pdf https://sodas.ugdome.lt/paieska#?type=LEARNING_CONTENT&phrase=Pilieti%C5%A1kumas
	2) 20.1.3. Pilietybės ir piliečio samprata. Nagrinėjama pilietybės ir piliečio sampratos raida, palyginamos pilietybės įgijimo ir netekimo sąlygos Lietuvoje ir pasaulyje.	1	Skirtingų pilietybės įgijimo modelių palyginimas. Situacijų su pilietybės įgijimu ir netekimu pavyzdžių analizė. Svarbiausių Lietuvos pilietybės raidos etapų, nuo bajoriškosios demokratijos modelio, tarpukario Lietuvos ir iki dabar, suvokimas ir atskleidimas. https://www.renkuosilietuva.lt/lt/kaip-gauti-lietuvos-pilietybe-/ https://www.migracija.lt/noriu-tapti-lr-pilie%C4%8Diu1
20.2. Žmogaus teisės.	3) 20.2.1. Žmogaus ir vaiko teisės. Aptariama žmonių santykius reguliuojančių taisyklių svarba, nagrinėjamos pasirinktų tarptautinių, nacionalinių ir vietos institucijų žmogaus ir vaiko teisės reglamentuojančių dokumentų turinys. 20.2.2. Žmogaus teisių pažeidimai. Analizuojami žmogaus teisių pažeidimai. Aptariama, kaip užtikrinti, kad būtų laikomasi žmogaus teisių.	1-2	Mokiniai sąvoką teisė nagrinėja analizuodami teisės ir pareigos santykį. Pabrėžiama pareigos svarba įgyvendinant teises. Sudaromos sąlygos tirti žmogaus teisių padėtį mokyklos ir vietos bendruomenėse. Nagrinėdami teisės aktus, individualiai arba grupėse mokiniai aiškinasi, kokios įgyvendinamos vaiko ir žmogaus teisės. Atlieka tyrimą, kaip kuri nors iš teisės aktų normų įgyvendinama praktikoje, teikia pasiūlymų, kaip jie patys galėtų prisidėti prie nagrinėjamos teisės įgyvendinimo. Naudodamiesi informacijos šaltiniais, aiškinasi, kur galima kreiptis, kai pažeidžiamos žmogaus teisės Lietuvoje ir kaip jos užtikrinamos Europoje ir pasaulyje. https://www.zmogaus-teisiugidas.lt/lt/temos/kas-yra-zmogaus-teises/kokie-yra-pagrindiniai-zmogaus-teisiu-dokumentai https://manoteises.lt/zmogaus-teises/

			http://vtaki.lt/lt/vaikams https://vaikoteises.lt/naujienos/mokomoji-medziaga/ https://www.lrkt.lt/data/public/uploads/2015/11/vaiko-konstitucija-internetui.pdf https://www.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/esproducts/docs/108582_096e932b94f42fb0ac60de90a6dec1f7.pdf https://www.lrk.lt/ https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240
	4) 20.2.3. Piliečio, mokinio teisės ir pareigos. Argumentuotai diskutuojama apie atsakingo piliečio, mokinio teises ir pareigas.	1	Aiškinasi savo mokyklos mokinio elgesio taisyklių reikšmę. Diskutuoja, kodėl mokėjimas mokytis padeda stiprinti demokratiją, kodėl tai yra asmeninė ir pilietinė pareiga, kodėl reikia nuolat analizuoti, vertinti asmeninį ir visuomenės gyvenimą, politinius procesus. Vertina, kaip nuo piliečio dalyvavimo priklauso demokratinės valstybės, bendruomenės ir asmens ateitis, nusako gero piliečio požymius. https://www.infolex.lt/ta/54723:str46 https://www.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/esproducts/docs/108582_096e932b94f42fb0ac60de90a6dec1f7.pdf
20.3. Socialinė politika ir tolerancija demokratinėje visuomenėje.	5) 20.3.1. Socialinės problemos. Analizuojamos Lietuvos ir pasaulio socialinės problemos, socialinės atskirties ir skurdo priežastys. 20.3.2. Socialinė politika. Remiantis pavyzdžiais analizuojama, kaip	1-2	Analizuoja socialinės atskirties priežastis ir pasekmes, nagrinėja skurdo ir kitas aktualias problemas (nusikaltimai, žalingi įpročiai, įvairios priklausomybės), aplinkosauga (atliekų tvarkymas, oro tarša ir kt.) Lietuvoje ir pasaulyje. Atpažįsta savo socialinėje aplinkoje ir vietos bendruomenėje kylančias socialines problemas, jų priežastis, pasekmes, nurodo jų sprendimo galimybes. Paaiškina, kas yra solidarumas ir

	valdžios institucijos, nevyriausybinių organizacijų ir pilietinė visuomenė vykdo socialinę politiką, sprendžia socialines problemas, užtikrina socialinę apsaugą, kuria socialinį kapitalą.		socialinis teisingumas. Diskutuoja apie piliečio ir valstybės atsakomybės santykį sprendžiant problemas. Atlieka tyrimus ir teikia siūlymus apie galimas nagrinėjamų problemų sprendimo galimybes. Pateikia solidarumo ir socialinio teisingumo pavyzdžių iš savo aplinkos arba žiniasklaidos pranešimų. Aiškinasi kaip socialinis teisingumas ir solidarumas pasireiškia mokykloje, bendruomenėje, Lietuvos ir pasaulio visuomenės gyvenime. https://www.smtinklas.lt/ https://eurohouse.lt/wp/wp-content/uploads/2015/09/Metodine-priemone-ATVIRAS-KODAS-PILIETIS.pdf https://www.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/esproducts/docs/108582_096e932b94f42fb0ac60de90a6dec1f7.pdf
6)	20.3.3. Socialinės grupės ir tolerancija visuomenėje. Aptariamos skirtingos visuomenės socialinės grupės. Analizuojamos netolerantiško elgesio priežastys, problemų sprendimo būdai Lietuvoje ir pasaulyje. Nagrinėjami tolerancijos pavyzdžiai.	1-2	Atskleidžia demokratinės santvarkos suteikiamas galimybes bendruomenių formavimuisi ir įvairialypės visuomenės raidai. Nurodo įvairių profesinių, religinių, etninių, amžiaus, lyties visuomenės socialinių grupių ir subkultūrų pavyzdžius. Analizuoja asmenybės ir bendruomenių, socialinių grupių santykių problematiką, negatyvaus socialinio elgesio priežastis, aiškinasi, kada stereotipinis elgesys tampa netinkamu. Atskleidžia fizinio, psichologinio smurto formas, nusako patyčių, diskriminacijos ir kitų problemų sprendimo būdus. Diskutuoja apie visuomenėje kylančių konfliktų priežastis ir pasekmes istorinėje praeityje ir dabartyje. Atpažįsta ir nagrinėja rasinės, tautinės, religinės tolerancijos ir netolerancijos, homofobijos ir radikalizmo atvejus. Pateikia tolerancijos pavyzdžių ir paaiškina jų svarbą. Atskleidžia tolerancijos ir netolerancijos ribas.

			Dalyvauja mokyklos ir pilietinės visuomenės renginiuose ir akcijose, savaitės „Veiksmo savaitė be patyčių“ veiklose, inicijuoja projektines veiklas. https://www.bepatyciu.lt/ https://www.draugiskasinternetas.lt/ https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240 https://eurohouse.lt/wp/wp-content/uploads/2015/09/Metodine-priemone-ATVIRAS-KODAS-PILIETIS.pdf https://visiskirtingivisilygus.lt/infocentras/metodiniai-leidiniai/ https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240 https://www.llri.lt/svietimo-centras/kaip-ugdyti-socialiai-samoninga-moksleivi
	7) 20.3.4. Lietuvos tautinės ir religinės bendrijos. Susipažįstama su Lietuvos tautinių ir religinių bendrijų įvairove, jos sugretinamos su savąja, tyrinėjamas jų unikalumas ir integracijos procesai. Nagrinėjamos Lietuvos valstybės įstatymuose numatytos tautinių ir religinių bendrijų teisės ir pareigos.	1	Palygina tautines kultūras, etnines ir religines bendruomenes Lietuvoje. Paaikškina etninių ir religines kultūrų įvairovę, jų unikalumą ir būtinumą jas išsaugoti. Pristato kelias pasirinktas etnines ir religines kultūras, jų išskirtinumą, tyrinėja lietuvių požiūrį į tautines ir religines bendruomenes, santykį su jomis praeityje ir dabartiniu laikotarpiu. https://tmde.lrv.lt/lt/tautiniu-mazumu-kulturos-centrai-ir-tautines-bendrijos https://tbn.lt/
20.4. Ekonominė politika ir visuomenė.	8) 20.4.1. Viešasis ir privatusis sektorius. Lyginamas viešasis ir privatusis sektorius. Diskutuojama,	1	Išskiria viešąsias, valstybės ir nevyriausybinių organizacijų teikiamas paslaugas. Svarsto, kas yra kokybiškos viešosios paslaugos, nurodo savo

	kaip viešųjų paslaugų kokybė priklauso nuo visuomenės mokestinės prievolės.		lūkesčius, paaiškina kokie mokami mokesčiai gali tai užtikrinti. Samprotauja, kuo skiriasi viešieji ir asmeniniai interesai. https://www.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/esproducts/docs/108582_096e932b94f42fb0ac60de90a6dec1f7.pdf https://www.llri.lt/svietimo-centras/kaip-ugdyti-socialiai-samoninga-moksleivi https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240 https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/chapter/210/ekonomika-mokslas-ir-gyvenimo-kokybe
9)	20.4.2. Intelektinė nuosavybė ir autorinės teisės. Apibūdinama intelektinės nuosavybės ir autorių teisių samprata, diskutuojama, kodėl svarbu jas užtikrinti.	1	Atskleidžia intelektinės nuosavybės formas pateikiant gyvenimiškus, kasdienesius pavyzdžius. Aptaria neteisėtą programinės įrangos naudojimą ir teisinės tokio naudojimo pasekmes. Išsiaiškina, kokių teisių turi įvairių kūrinių autoriai. https://duomenys.ugdome.lt/?mm/dry/med=158 https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/index_lt.htm https://zinauviska.lt/tavo-teises/autoriu-teises/ https://www.esaugumas.lt/articles/piratavimas
10)	20.4.3. Ekonominio vystymosi tikslai. Aptiriamos Jungtinių Tautų plėtros programos ir darnaus vystymosi darbotvarkės įgyvendinimo tikslai. Analizuojami ES tvaraus vartojimo ir gamybos ekonominės politikos pavyzdžiai,	1	Paaiškina JT indėlį siekiant darnaus vystymosi tikslų. Išvardina pasaulio mastu sutartus tikslus, paaiškina, kaip tai gali nulemti pasaulio raidą ir asmeninį pasirinkimą. Pateikia ekonominio ES tvarumo programos pavyzdžius, susipažįsta su ES siekiu tapti neutralaus poveikio klimatui žemynu (Europos Žaliasis kursas). Šiuos planus ir tikslus susieja su asmeninėmis ekonominėmis perspektyvomis ir ekologiniu elgesiu. Nurodo pavyzdžius apie

	diskutuojama apie tvarios, ekologiškos, gamtą tausojančios vartojimo kultūros reikšmę ir iššūkius.		gamybą paremtą efektyviu išteklių naudojimu, ekologinės produkcijos ir energetikos vartojimo ženklina, ekologinius projektus, skatinančius neutralaus poveikio klimatui produkcijos kūrimą, žiedinės ekonomikos principus. Dalyvauja ekologinėse, gamtą tausojančiose akcijose ir projektuose. Inicijuoja atliekų rūšiavimą, tvarkymą, gamtinių ir energetinių išteklių tausojimą. https://www.vbplatforma.org/LT/biblioteka/395 https://vbplatforma.org/LT/projektai/dvt/741 https://asociacijalava.lt/goals/sumazinti-skurda/ https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/ES_ir_tarptautinis_bendradarbiavimas/Darnaus%20vystymosi%20tikslai/DV%20ataskaita/ataskaita%20LT.pdf https://cor.europa.eu/lt/news/Pages/sustainability-needs-to-be-guiding-principle-for-europe.aspx http://kurklt.lt/apie-mus/ https://eurohouse.lt/wp-content/uploads/2016/12/Naujienlaskis-4.pdf https://lt.economy-pedia.com/11035316-united-nations-development-program-undp https://europa.eu/learning-corner/learning-materials_lt http://www.circulareconomy.lt/ziedine-ekonomika-paaiskinimas/?page_id=46 https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240
20.5. Demokratiška mokykla ir jaunimo politika.	11) 20.5.1. Demokratiškos mokyklos veikimo modelis. Nagrinėjamas demokratiškos mokyklos veikimo modelis, teikiami siūlymai kaip jį tobulinti.	1-2	Nagrinėja, kas yra mokyklos bendruomenė, kaip ji veikia, kokius klausimus ir problemas sprendžia. Nusako mokyklos savivaldos esmę, paaiškina, kaip ji prisideda prie demokratinių santykių kūrimo. Dalyvauja mokyklos bendruomenės veikloje. Kelia bendrus tikslus ir jų siekia sprendžiant mokyklos bendruomenės

	20.5.2. Mokinių savivaldos veikimo modelis. Analizuojamas mokinių savivaldos veikimo modelis ir aptariama, kaip didinti mokinių įsitraukimą į socialines–pilietines veiklas mokyklos gyvenime.		problemas. Kūrybiškai ir konstruktyviai bendrauja ir bendradarbiauja su mokyklos bendruomenės nariais. Palaiko dialogo kultūrą. Kūrybinių dirbtuvių metu meniškai išreiškia savo įsivaizduojamos geros mokyklos modelį. Diskutuoja pilietinės visuomenės gyvenimo klausimais, išklauso kito nuomonę, pareiškia savąją, ją argumentuoja. Analizuoja mokinių savivaldos nuostatas, dalyvauja mokyklos savivaldos rinkimuose. Užsiima projektine veikla: politinės reklamos ir programos kūrimu, rinkimų imitacija. Dalyvauja ir bendradarbiauja individualiuose mokyklos ir mokinių savivaldos organizuojamuose projektuose ir renginiuose. https://www.infolex.lt/ta/54723:str60 https://jrd.lt/informacija-jaunimui/mokiniu-savivalda https://www.moksleiviai.lt/dokumentai-ir-leidiniai/ https://www.moksleiviai.lt/wp-content/uploads/2021/02/ms-pradziamokslis.pdf https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?/veikla/aktualijos/med=15/240
	12) 20.5.3. Jaunimo politika. Apibūdinami Lietuvos ir ES jaunimo politikos tikslai ir galimybės. Aptiriamos Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT), Lietuvos moksleivių sąjungos (LMS), savo vietos bendruomenės jaunimo organizacijų ar mokyklos mokinių savivaldos veiklos. Diskutuojama apie asmenines galimybes šiose organizacijose.	1-2	Apibūdina Jaunimo politikos tikslus ES ir Lietuvoje, išskiria jaunimo organizacijas, nurodo jų bruožus, šių organizacijų veiklų pobūdį ir reikšmę formuojant pilietinės visuomenės ateitį. Išskiria jaunimo politikos teikiamas galimybes sau ir jaunimui Lietuvoje ir Europos Sąjungoje. https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/141/jaunimas https://europa.eu/youth/about-us_lt https://www.jrd.lt/jaunimo-politika https://www.jrd.lt/informacija-jaunimui/jaunimo-organizacijos/nacionalines-jaunimo-organizacijos

			https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/pilietskumo-ugdymas https://lijot.lt/ https://www.moksleiviai.lt/
20.6. Pilietinės visuomenės organizacijos.	13) 20.6.1. Visuomenės interesų grupės. Aptariami visuomenės interesų grupių skirtumai. Nagrinėjamas nevyriausybinių organizacijų (NVO) ir profesinių sąjungų vaidmuo demokratinėje visuomenėje.	1	Paaikškina, kas yra profesinė ir nevyriausybinių, visuomeninė organizacija, kuo jos skiriasi. Apibūdina pasirinktų profesinių ir visuomeninių organizacijų, veikiančių gyvenamojoje vietovėje, veiklos pobūdį ir galimybes. Paaikškina profesinių ir visuomeninių organizacijų vaidmenį politinėje bendruomenėje. https://mokslo.lietuviuzodinas.lt/pedagogika/interesu-grupes-ir-ju-klasifikacija https://www.lpsk.lt/ https://lvk.lt/apie-mus/about/ https://www.darbdaviai.org/apie-mus https://socmin.lrv.lt/lt/naudingos-nuorodos-1/nevyriausybinės-visuomeninės-organizacijos/nvo-asociacijos?lang=lt http://www.nvovaikamskonfederacija.lt/ https://www.info.lt/rubrika/Asociacijos-s%C4%85jungos-ir-kitos-organizacijos/100209483 https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?/veikla/aktualijos/med=15/240 https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/socialinis/med=11/253
	14) 20.6.2. Nevyriausybinių organizacijos. Analizuojami nevyriausybinių organizacijų ir jų kuriamų NVO tinklų veiklos pavyzdžiai. Aptiriamos galimybės įsitraukti į vietos bendruomenės, nacionalinės ir tarptautinės	1-2	Tiria nevyriausybinių organizacijų veiklos reikšmę visuomenės ekonominės, socialinės, kultūrinės ir politinės raidos srityse. Paaikškina asmeninę dalyvavimo organizacijose reikšmę. Nurodo nevyriausybinių organizacijų veiklos sritis, paslaugas ir teikiamas galimybes. Diskutuoja pilietinės visuomenės gyvenimo klausimais, išklauso kito nuomonę, pateikia savąją, ją argumentuoja.

	savanorystės programas ir projektus. Bendradarbiaujama su nevyriausybinėmis organizacijomis, dalijamasi savanoriškos veiklos patirtimi.		Pasirenka organizacijas, kurios domina savo veikla, argumentuoja savo pasirinkimus, nurodo asmeninius ir visuomeninius interesus, dalyvavimo galimybes. https://eurohouse.lt/veikla/svietimo-nvo-tinklas/ https://svietimotinklas.lt/apie-mus/ https://www.smtinklas.lt/ http://www.3sektorius.lt/nisc/apie-mus/ https://vbplatforma.org/LT/nariai https://www.jrd.lt/informacija-jaunimui/jaunimo-organizacijos/nacionalines-jaunimo-organizacijos https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/pilietskumo-ugdymas
20.7. Vietos bendruomenė ir savivalda.	15) 20.7.1. Vietos bendruomenė. Aiškinamasi vietos bendruomenių formavimosi būdus ir veiklos reikšmę. Dalinamasi savo gyvenamosios vietovės aktualijomis ir teikiami pasiūlymai, kaip tobulinti vietos bendruomenės gyvenimą.	1-2	Nurodo vietos bendruomenių įvairovę, atskleidžia jų veiklos sritis, nurodo galimybes ir būdus dalyvauti jų veikloje, bendradarbiavimo su savivaldos valdžia pavyzdžius. Prisideda prie vietos bendruomenės iniciatyvų, svarsto gyvenamosios vietovės problemines sritis ir siūlo, kaip jas spręsti. Puoselėja savo gyvenamosios vietovės ekonomiką, ekologiją, vartojimo kultūrą, istorinį ir kultūrinį paveldą. https://www.lvbos.lt/ https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?/veikla/aktualijos/med=15/240
	16) 20.7.2 Vietos savivalda. Nagrinėjamos savivaldos institucijų funkcijos, rinkimų sistema ir vertinama vietos valdžios ir gyventojų sąveika.	1	Apibūdina savivaldos ir nacionalinės politikos skirtumus, nurodo ekonominių ir kultūrinių klausimų specifiką. Apsilanko vietos savivaldybėje, stebi savivaldos Tarybos posėdžius, dalyvauja savivaldos projektuose ir akcijose. Paaikšina, kaip vyksta savivaldybių rinkimai gyvenamojoje vietovėje. Nagrinėja vietos politikų vykdomą veiklą, vertina

			vietos savivaldos valdžios veiklos rezultatus ir bendradarbiavimą su gyventojais ir bendruomenėmis. Domisi savo gyvenamosios vietovės politinėmis ir kultūrinėmis aktualijomis ir jas aptaria. https://www.lsa.lt/nariai-savivaldybes/ https://www.zinukarenu.lt/ https://www.seniunai.lt/lt-LT/apie-asociacija/
20.8. Demokratinė valstybė.	17) 20.8.1. Tautos ir valstybės požymiai. Aptariami tautos ir valstybės požymiai. Analizuojami tautinės kultūros ir politinės tautos formavimosi principai ir skirtumai. 20.8.2. Šiuolaikinių valstybių formos ir pilietinio dalyvavimo būdai. Aptarus šiuolaikinių valstybių formas, diskutuojama apie demokratinės santvarkos privalumus ir trūkumus, demokratinio ir nedemokratinio valdymo modelio skirtumus. Analizuojami įvairūs pilietinio dalyvavimo būdai stiprinant demokratinę santvarką valstybėje.	1-2	Nurodo tautos ir valstybės požymius. Paaiškina, kas yra tautinis ir politinis tapatumas. Nusako tautybės ir pilietybės santykį. Apibūdina kultūrinius ir politinius tautos bruožus, paaiškina kuo skiriasi tautinė ir politinė kultūra. Aiškinasi, ką tautai reiškia valstybė, kokia yra tautos, kaip politinės bendruomenės esmė. Nurodo tautinės ir daugiatautės valstybės formavimosi ypatumus. Išvardina valstybių formas, suvokia jų turinį. Atpažįsta demokratinio ir nedemokratinio valdymo formas ir būdus, tai sieja su dabarties geopolitiniais įvykiais. Pristato Lietuvos kaimyninių valstybių ir pasirinktų ES šalių valdymo, sąrangos ir režimo ypatumus, randa panašumus ir skirtumus. Nurodo demokratinio ir pilietinio dalyvavimo formas ir būdus, analizuoja konstruktyvaus ir destruktivaus piliečių dalyvavimo valstybės politiniame gyvenime pavyzdžius. https://mokslo.lietuviuzodinas.lt/teise/pagrindiniai-valstybes-pozymiai https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240 https://eurohouse.lt/wp/wp-content/uploads/2015/09/Metodine-priemone-ATVIRAS-KODAS-PILIETIS.pdf https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/documents/files/Ieva%20

			%C4%8Cesnulaityt%C4%97_%20Pilie%C4%8Di%C5%B3%20asambl%C4%97jos%20visuomen%C4%97s%20%C4%AFtraukimui%20%C4%AF%20sprendim%C5%B3%20pri%C4%97mim%C4%85.pdf
	18) 20.8.3. Emigracijos ir imigracijos procesų įtaka Lietuvos valstybei. Analizuojama emigracijos ir imigracijos procesų daroma įtaka Lietuvos valstybei. Aptariama globalios Lietuvos idėja, Pasaulio lietuvių bendruomenės veikla.	1	Aptaria globalizacijos poveikio tautiniam ir politiniam tapatumui pavyzdžius. Aiškinasi emigracijos ir imigracijos Lietuvoje priežastis ir ekonomines, socialines ir politines pasekmes. Atskleidžia išvykusių gyventi kitur, emigravusių tautiečių indėlį į Lietuvos kultūrinį, politinį ir ekonominį gyvenimą. https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35569&p_k=1 https://plb.lt/ https://pasauliolietuvis.lt/pasaulio-lietuviu-bendruomene/ http://www.pljs.org/apie-pljs https://www.renkuosilietuva.lt/lt/migrantu-istorijos/
20.9. Praktinė veikla.	19) 20.9.1. Pilietinė pozicija. Mokoma(si) viešai reikšti savo pilietinę poziciją, saugoti ir ginti žmogaus teises savo socialinėje aplinkoje. 20.9.2. Pokyčių iniciavimas. Mokoma(si) kartu su kitais inicijuoti pokyčius ir dalyvauti kasdieniame mokyklos ir vietos bendruomenės gyvenime. 20.9.3. Pilietinė ir visuomeninė veikla. Dalyvaujama pilietinėse ir	2-3	Mokiniai savo socialinėje aplinkoje mokosi demonstruoti individualų ir kolektyvinį iniciatyvumą, dalyvauja įvairiuose renginiuose, projektuose, akcijose ir kitose pilietinėse veiklose. Organizuoja šventes ir minėjimus bei juose dalyvauja, paaiškina svarbiausių istorinių ir atmintinų įvykių pasaulyje, Europoje ir Lietuvoje reikšmę dabarčiai. Organizuoja kūrybines dirbtuves, kuriose meninėmis išraiškomis išreiškia savo požiūrį ir pasiekimus. Trimestro, pusmečio, mokslo metų pabaigoje atskleidžia savo asmeninę ar grupės mokinių socialinę - pilietinę ir kitą, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų veiklą, rezultatų pristatymus, organizuoja parodas, seminarus. https://www.un.org/en/observances/list-days-weeks

	visuomeninėse veiklose. 20.9.4. Valstybinių ir atmintinų dienų minėjimas. Dalyvaujama minint valstybines ir atmintinas dienas, aptariama jų reikšmė.		https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/12/Socialine-pilietine-veikla.pdf https://www.jaunimogarantijos.lt/lt/savanoriauk/24 https://jrd.lt/savanoryste/jst https://www.lrt.lt/projektai/sausio-13 https://www.lrt.lt/tema/atvira-istorijos-pamoka https://www.lrt.lt/tema/laisves-banga https://www.lrt.lt/mediateka/audio/vardan-tos https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240
Viso (rezervinis valandų skaičius): 30 – 21 val. (7-16)			
10 ir II gimnazijos klasė, pilietiškumo pagrindų ilgalaikis planas			
Mokymosi turinio sritis	Tema	Val. sk.	Galimos mokinių veiklos
21.1. Lietuvos Respublikos Konstitucija.	1) 21.1.1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos reikšmė. Apibūdinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos reikšmė valstybės teisinei sistemai. Nagrinėjant Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulės tekstą ir pirmąjį skirsnį, aptariama jos paskirtis ir pamatiniai Lietuvos valstybės principai.	1	Paašškina konstitucijos preambulės pagrindinę mintį(is). Išsiaiškina, kaip ir kokiomis istorinėmis aplinkybėmis buvo priimta LR Konstitucija. Analizuoja Konstitucijos turinį ir paašškina sudėtį. Nusako Konstitucijos paskirtį demokratinėje valstybėje. Analizuodami pirmą skirsnį, nurodo pamatinius Lietuvos valstybės principus. Paašškina tautos suvereniteto, valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo (tarnavimo) principų esmę. Ruošiasi dalyvauti teisinių žinių olimpiadose ir konkursuose. https://www.lrk.lt/ https://teise.org/lt/kiek-konstitucijos-preambule-remiasi-lietuvos-respublikos-konstitucinis-teismas/ https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/

	2) 21.1.2. Teisių principai Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. Nagrinėjant pilietinių, politinių, socialinių, ekonominių ir kultūrinių teisių principus Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įvertinama atsakomybės, individualumo ir originalumo vertė pilietinei visuomenei. Diskutuojama apie individų laisvių konfliktus, moralinius principus, savanaudiškumo problemą, teisių ir pareigų santykį, viešųjų ir privačių interesų suderinamumą.	1	Mokiniai teisės sąvoką nagrinėja analizuodami teisės ir pareigos santykį. Pabrėžiama pareigos svarba įgyvendinant teises. Nagrinėdami Lietuvos Respublikos Konstituciją, individualiai arba grupėse mokiniai aiškinasi, kokios yra piliečių laisvės, teisės ir pareigos demokratinėje valstybėje. Atlieka tyrimą, kaip kuri nors iš teisės normų įgyvendinama praktikoje, teikia pasiūlymų, kaip jie patys galėtų prisidėti prie nagrinėjamos teisės įgyvendinimo. Išvardina, kokios svarbiausios demokratinės vertybės atsispindi Lietuvos Respublikos Konstitucijoje. https://www.lrk.lt/ https://manoteises.lt/enciklopedija/zmogaus-teises-ir-ju-ityvirtinimas-lietuvos-respublikos-konstitucineje-teiseje/ https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/
21.2. Lietuvos Respublikos Seimas.	3) 21.2.1. Lietuvos Respublikos politinės partijos. Nagrinėjant ir lyginant didžiausių Lietuvos Respublikos politinių partijų skirtingas programines nuostatas, aptiriamos asmeninės politinės pažiūros ir idėjos. Analizuojama politinių partijų svarba demokratinėje valstybėje. 21.2.2. Lietuvos Respublikos Seimas. Nagrinėjama Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų sistema, sudėtis, struktūra, įstatymų leidžiamosios valdžios funkcijos.	1-2	Informacinių ir rašytinių šaltinių, medijų analizė. Nurodo svarbiausius politinės partijos bruožus ir funkcijas. Apibūdina politinių partijų vaidmenį valstybės gyvenime ir pateikia pavyzdžius, kaip politinį procesą veikia populizmas, bendrais bruožais paaiškina politinio spektro principą, kuo skiriasi pagrindinės ideologijos ir nacionalinės partijos. Nagrinėja Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų tvarką, nurodo sudėtį, paaiškina svarbiausias Lietuvos Respublikos Seimo leidžiamosios valdžios funkcijas, atskleidžia darbo principus. Atskleidžia Lietuvos valstybės parlamentarizmo bruožus. Paaiškina ir nagrinėja valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo (tarnavimo) principų pavyzdžius juos išrinkusiems piliečiams. Randa atstovaujamosios ir tiesioginės demokratijos raiškos pavyzdžių, juos nagrinėja.

			https://www.vrk.lt/ https://www.lrvalstybe.lt/valstybines-institucijos/lietuvos-politines-partijos https://www.infolex.lt/teise/DocumentSinglePart.aspx?AktoId=288942&StrNr=1 https://www.lsa.lt/nariai-savivaldybes/ https://www.rinkejopuslapis.lt/ https://www.manobalsas.lt/index/index.php https://www.baltosiospirstines.lt/ https://www.lrs.lt/ https://www.lrs.lt/sip/portal_redir.lankytojai https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/
21.3. Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė.	4) 21.3.1. Lietuvos Respublikos Prezidentas. Analizuojama Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų tvarka, aptariamoms valstybės vadovo funkcijoms ir pareigoms.	1	Analizuodami informacinius šaltinius ir medijas paaiškina, kokia yra Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų eiga ir sistema. Nurodo, kodėl Lietuvos Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas, aukščiausiasis valstybės pareigūnas. Išskiria ir paaiškina prezidento įgaliojimus vidaus ir užsienio politikoje. Palygina Lietuvos Respublikos Prezidento, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko ir Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko įgaliojimus ir funkcijas. Paaiškina, kokias reprezentacines ir darbinės kompetencijas turi turėti Lietuvos politikai ir aukščiausi pareigūnai. Apibūdina valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo (tarnavimo) principų esmę ir valdžios atsiskaitymo (tarnavimo) juos išrinkusiems piliečiams pavyzdžius. https://www.lrp.lt/lt https://pazinkvalstybe.lt/ https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/
	5) 21.3.2. Lietuvos Respublikos	1	Paaiškina, kaip po Seimo rinkimų formuojama vyriausybė,

	Vyriausybė. Analizuojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės formavimo tvarka, sudėtis ir vykdomosios valdžios funkcijos. Susipažinama su ministerijų veiklos sričių pavyzdžiais.		išvardija ministerijas, pateikia jų veiklos pavyzdžių remiantis naujausiomis politinėmis aktualijomis šalyje. Nurodo svarbiausias vykdomosios valdžios, Lietuvos Respublikos Vyriausybės funkcijas, seka naujienas, pateikia vyriausybės darbus. Analizuoja valdžių padalijimo principą, kaip trys valdžios institucijos priima bendrus sprendimus ir su kokias sunkumais susiduriama. https://lrv.lt/ https://epilietis.lrv.lt/lt https://lrv.lt/lt/ministerijos https://epilietis.lrv.lt/lt/apsilankyky-vyriausybeje/moksleiviai-i-vyriausybe
21.4. Teisminė valdžia.	6) 21.4.1. Lietuvos Respublikos teismai ir teismo proceso dalyviai. Susipažinama su Lietuvos Respublikos teismų struktūra ir paskirtimi, teisėjų skyrimo tvarka, išskiriami teismo proceso dalyviai, jų teisės ir pareigos.	1-2	Apibūdina Lietuvos teisinę sistemą. Nusako teisinės valstybės principus. Remiantis gyvenimiškų situacijų pavyzdžiais analizuoja, kurios teisės šakos ir teisės normų rinkiniai - kodeksai, reguliuoja juridinių ir fizinių asmenų santykius. Nurodo teismų rūšis ir jų paskirtį, išbando teismo proceso simuliaciją, paaiškina teismo proceso dalyvių teises ir pareigas. Pateikia teismo proceso pavyzdžių. https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismai-ir-teisejai/teismu-sistema/153 https://sale.teismai.lt/ https://www.lrkt.lt/lt https://www.zmogausteisiugidas.lt/lt/temos/teismas-ir-teisingas-bylos-nagrinejimas https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/ https://e.teismas.lt/lt/public/home/

	7) 21.4.2. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. Mokoma(si) daryti išvadas, kodėl formuojant Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo sudėtį dalyvauja skirtingos Lietuvos Respublikos valdžios šakos. Aptariami reikalavimai, kurie keliama Konstitucinio Teismo teisėjams, įvertinama teismo ir teisėjo nepriklausomumo principo reikšmė.	1	Paaishkina, kaip valstybės institutai formuoja Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo sudėtį, kas skiria teisėjus, kokie jiems taikomi reikalavimai. Aiiskinasi, kas ir kuomet gali kreiptis į Konstitucinį Teismą. Pateikia Konstitucinio teismo darbo pavyzdžių, paaishkina, kaip yra garantuojama konstitucinės teisės viršenybė. https://www.lrk.lt/ https://lrkt.lt/lt https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/
21.5. Žiniasklaida ir žodžio laisvė.	8) 21.5.1. Žiniasklaida. Aptariama žiniasklaidos priemonių įvairovė ir jų reikšmė užtikrinant visuomenės informavimą, žodžio laisvė demokratinėje valstybėje. Tyrinėjami žiniasklaidos ir verslo interesai.	1	Nagrinėja žiniasklaidos įtaką asmeniui ir įvairioms visuomenės grupėms. Išsiaiškina demokratiškos žiniasklaidos principus ir nepriklausomos žiniasklaidos vaidmenį valstybėje. Atskleidžia žiniasklaidos kaip ketvirtosios valdžios bruožus. Aiiskinasi, kas yra naujienos, žurnalistinis tyrimas, užsakomasis ir laisvai interpretuotas straipsnis. Paaishkina, kokia žiniasklaidos reikšmė, analizuoja žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksą, randa svarbiausias etikos normas. https://iža.lt https://www.etikoskomisija.lt/teisine-informacija/etikos-kodeksai/item/215-visuomenes-informavimo-etikos-kodeksas https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240
	9) 21.5.2. Socialinės medijos. Įvertinami socialinių medijų privalumai ir trūkumai, diskutuojama apie asmeninę atsakomybę už informacinio turinio talpinimą, komentavimą ir platinimą.	1-2	Įvertina socialinės žiniasklaidos privalumus ir trūkumus, asmeninę atsakomybę talpinant informacinį turinį, komentuojant, platinant informaciją. Analizuoja ir kritiškai vertina žiniasklaidoje svarstomas problemas ir pateikiamą informaciją. Atlieka žiniasklaidos priemonių ir informacinio turinio kritinio vertinimo užduotis.

	Analizuojama medijų daromą įtaką asmeniui, socialiniams ir politiniams procesams visuomenėje, mokoma(si) pasirinkti ir kritiškai vertinti informaciją.		Inicijuoja visuomeninių problemų ar įvykių nagrinėjimą, remtis įvairiais informaciniais šaltiniais. Paaiškina, kada žiniasklaida pažeidžia žodžio laisvę, o kada ją gina. Aiškina skirtingo informacijos interpretavimo pasekmes. Praktiškai naudojasi visuomenės informavimo priemonėmis renkant informaciją ir reiškiant nuomonę visuomeninio gyvenimo klausimais. https://asmanau.wordpress.com/ https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240 https://www.emokykla.lt/titulinis/pradzia/metodine-medziaga-mediju-ir-informacinio-rastingumo-ugdymo-tema-9-10-kl/45863 https://sodas.ugdome.lt/paieska#?type=METHODOICAL_DOCUMENT&phrase=Medijos https://www.draugiskasinternetas.lt/mediju-ir-informacinio-rastingumo-ugdymo-metodine-medziaga/ https://www.etikoskomisija.lt/teisine-informacija/etikos-kodeksai/item/215-visuomenes-informavimo-etikos-kodeksas
21.6. Informacinė ir žinių visuomenė.	10) 21.6.1. Informacinė visuomenė. Apibūdinama informacinės visuomenės samprata. Diskutuojama apie skaitmeninių technologijų, mokslo naujovėmis pagrįstos informacijos reikšmę šiuolaikinės visuomenės formavimuisi, globaliai ekonomikai, asmeninei gyvenimo kokybei ir karjerai. 21.6.2. Elektroninė valdžia.	1-2	Apibūdina informacinės visuomenės sampratą, nagrinėja jos problemas ir pavojus. Paaiškina nuolatinio mokymosi svarbą demokratinėje valstybėje, žinių ir informacijos reikšmę kuriančiai visuomenei. Praktiškai išbando arba pateikia pavyzdžius, kaip naudotis elektroninėmis paslaugomis (Elektroninės valdžios vartai ir E. pilietis) Išsiaiškina, kokias socialines, politines ir ekonomines galimybes piliečiams suteikia elektroninė valdžia, kaip tai prisideda prie demokratijos kūrimo. Pateikia ES ir Lietuvoje kuriamos bendros, konkurencingos, skaitmeninės rinkos pavyzdžius.

	Įvertinamos elektroninės valdžios paslaugos, susipažinama su Lietuvos ir Europos Sąjungos institucijų elektroninių portalų galimybėmis, siekiant palaikyti visuomenės ir valdžios dialogą.		https://www.epaslaugos.lt/portal/login https://www.epilietis.eu/ https://epilietis.lrv.lt/ https://e.teismas.lt/lt/public/home/
21.7. Visuomenės atsparumas informacinėms grėsmėms.	11) 21.7.1. Informacinės grėsmės. Lyginamos melagingos informacijos, dezinformacijos, informacinių karų, propagandos ir kibernetinių atakų sampratos, aptariami šių reiškinių panašumai ir skirtumai, jų sąsajos ir keliamos grėsmės asmeniui, visuomenės ir valstybės saugumui, pateikiama pavyzdžių. Analizuodami naujienas ir aktualijas, kritiškai vertina informaciją, mokoma(si) atpažinti informacines grėsmes. 21.7.2 Asmens duomenų apsauga. Mokoma(si) užtikrinti savo ir kitų subjektų duomenų bei privatumo saugą skaitmeninėje erdvėje.	1-2	Nagrinėdami aktualijas, mokiniai išskiria svarbiausias informacines grėsmes, pateikia informacinius, žiniasklaidos priemonių pavyzdžius ir juos nagrinėja. Išskiria melagingos informacijos, dezinformacijos, informacinių karų, propagandos ir kibernetinių atakų sampratą. Mokosi informacinio raštingumo: identifikuoti, gauti, vertinti, atrinkti ir etišškai bei atsakingai naudoti reikalingą informaciją iš įvairių šaltinių. Atpažįsta propagandą, įvertina žiniasklaidos priemonių, žurnalistų ir asmeninį vaidmenį ją demaskuojant. Susipažįsta su taisyklėmis reglamentuojančiomis duomenų ir programų naudojimą ir apsaugą, mokosi jas taikyti praktiškai. https://demaskuok.lt/apie-projekta/ https://www.delfi.lt/news/daily/medijos-karas-propaganda/ https://www.delfi.lt/news/melo-detektorius/ https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/spot-and-fight-disinformation_lt https://amb.lt/regionas/data/public/uploads/2021/04/mediju-rastingumas metodine-medziaga.pdf https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/16750 https://www.infolex.lt/ta/51494 https://vdai.lrv.lt/lt/ https://www.vvtat.lt/asmens-duomenu-apsauga/342 https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_lt.pdf

			https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/kaip-apsaugoti-savo-teise-i-privatuma-internete/8244 https://www.nksc.lt/rekomendacijos.html
21.8. Nacionalinis saugumas.	12) 21.8.1 Nacionalinis saugumas ir jį užtikrinančios institucijos. Paaiškinama nacionalinio saugumo samprata, aptariamos vidinės ir išorinės grėsmės. Remiantis viešąja informacija nagrinėjami grėsmių šalies saugumui pavyzdžiai. Analizuojamos institucijos, užtikrinančios nacionalinį saugumą, jų veikimo principai ir funkcijos visuomenėje. Aiškinamasi piliečių teises ir pareigas užtikrinant nacionalinį saugumą.	1-2	Paaiškina, kas yra nacionalinis saugumas ir kurios institucijos sprendžia nacionalinio saugumo klausimus. Remdamiesi viešąja informacija, pateikia nacionaliniam saugumui keliančių grėsmių pavyzdžius, paaiškina kaip veikia nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos taikos ir krizių atvejais. Nurodo Valstybės gynimo tarybos vaidmenį. Kasmet, atsižvelgus į Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimą, išanalizuoja Lietuvos demokratinei valstybei kylančius vidaus ir išorės pavojus. Nurodo piliečio ir pilietinės visuomenės elgesį ir vaidmenį užtikrinant nacionalinį saugumą. https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/15152 https://pagd.lrv.lt/ https://policija.lrv.lt https://www.stt.lt/lt/menu/apie-stt/ https://www.vsd.lt/ https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2021/03/2021-LT-el_.pdf https://www.youtube.com/playlist?list=PLSX5Cieby57dtKrxFcSOOhLIKXE9_HW7u
	13) 21.8.2. Korupcija. Apibūdinamas korupcijos reiškinys ir neigiamos jo pasekmės viešajam interesui. Pasitelkiant pavyzdžius diskutuojama apie korupcijos	1	Mokiniai apibrėžia korupcijos sąvoką, pateikia gyvenimiškų pavyzdžių iš savo socialinės aplinkos ir valstybės gyvenimo. Analizuoja korupcijos žemėlapi. Nustato, kuriose viešojo valdymo ir paslaugų srityse yra didžiausi korupcijos mastai, kaip korupcija reiškiasi privačiame sektoriuje.

	prevencijos priemonės.		Nurodo korupcijos atvejus, svarsto jos priežastis ir kovos su jais būdus. Paaikškina, kodėl sąžiningas elgesys, viešumas ir įsitraukimas į antikorupcines iniciatyvas yra pilietiškas elgesys užtikrinantis viešąjį interesą ir pilietinės visuomenės gerovę. https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/nacionaline-kovos-su-korupcija-programa/7441 https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/02/lkz_2021_pristatymas.pdf https://www.transparency.lt/
21.9. Krašto gynyba.	14) 21.9.1. Valstybės gynimo principai. Analizuojami valstybės gynimo principai numatyti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatyme. 21.9.2. Karo prievolės atlikimas. Lyginami karo prievolės atlikimo būdai ir įvertinamos asmeninės galimybės pasirinkti vieną iš jų.	1-2	Nagrinėja Lietuvos gynybinės politikos uždavinius, saugumo užtikrinimo būdus ir priemones. Įvardina Karo prievolės įstatyme numatytus karo prievolės atlikimo būdus. Įsivertina asmenines galimybes bei gebėjimus renkantis karo prievolės atlikimo būdus. Apibūdina Lietuvos šaulių sąjungos vaidmenį taikos ir karo metu. Dalyvauja praktiniuose seminaruose ir mokymuose pasitelkus Karo prievolės, Krašto apsaugos savanorių pajėgų ar Lietuvos šaulių sąjungos specialistų pagalbą. https://www.karys.lt/bendraukime/nuorodos/23 https://www.karys.lt/bendraukime/d.u.k./visi-tarnybos-budai/224 https://www.emokykla.lt/bendrasis/pradzia/metodine-medziaga-mokytojams-ir-mokiniams-salies-saugumo-ir-gynybos-tema/46023?home=true https://www.sauliusajunga.lt/ https://www.youtube.com/playlist?list=PLSX5Cieby57dtKrxFcSOOhLIKXE9_HW7u

	15) 21.9.3. Lietuvos kariuomenė ir NATO. Apibūdinama Lietuvos kariuomenės struktūra bei funkcijos taikos ir karo metu. Įvertinama NATO reikšmė Lietuvos nacionaliniam saugumui, analizuojami kolektyvinės gynybos principai.	1	Nagrinėja Lietuvos Respublikos karinę strategiją, ginkluotųjų pajėgų vaidmenį užtikrinant nacionalinį saugumą. Apibūdina Lietuvos kariuomenės rūšis ir misijas, veikimą taikos ir karo sąlygomis. Išvardina, kokiomis priemonėmis NATO padeda užtikrinti Lietuvos nacionalinį saugumą, kokias nacionalinio saugumo grėsmes padeda spręsti aljansas. Atskleidžia bendradarbiavimo pavyzdžius NATO misijose ir įvairiose šalių narių saugumo srityse. Pagrindžia faktus, kaip aljansas gina demokratines vertybes, valstybių narių suverenitetą ir saugodamas taiką pasaulyje užtikrina tarptautinį solidarumą. Nurodo, kodėl NATO (Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija) yra tarptautinė politinė ir karinė gynybinio pobūdžio sąjunga. Paaiškina kolektyvinio saugumo principą, kodėl visoje Europoje, NATO valstybės ėmė plačiau bendradarbiauti ir įtraukė naujų partnerių ir narių. https://kam.lt/duk/lietuvas-respublikos-karine-strategija/ https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/03/salies-saugumas-ir-gynyba-2016.pdf https://kam.lt/leidiniai/salies-saugumas-ir-gynyba-mokomoji-medziaga-lietuvas-bendrojo-lavinimo-mokyklu-mokiniams/ https://www.karys.lt/bendraukime/nuorodos/23 https://kariuomene.kam.lt https://kam.lt/mobilizacijos-ir-pilietinio-pasipriesinimo-departamentas-prie-kam/ https://www.pasienis.lt/lit/Vsat-uzdaviniai-ir-funkcijos https://www.nato.int/nato-welcome/index_lt.html https://www.youtube.com/playlist?list=PLSX5Cieby57dtKrxFcSOOhLIKXE9_HW7u
--	---	---	--

	16) 21.9.3. Ginkluoti ir hibridiniai konfliktai. Nagrinėjami istoriniai ir dabar vykstančių ginkluotų, hibridinių konfliktų pavyzdžiai, nurodomos jų aplinkybės, aptariami galimi konfliktų sprendimo būdai. Mokoma(si) atpažinti tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimus ginkluotų konfliktų metu.	1	Pateikia pasaulyje vykstančių konfliktų pavyzdžių. Išvelgia tiesioginį pagrindinių pasaulio ir Lietuvos įvykių, reiškinių ir procesų ryšį, galimas grėsmes Lietuvos valstybei. Įvertina Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės kovų, sukilimų, nacionalinių judėjimų ir sąjūdžių svarbą tolesniam valstybės egzistavimui, istorinių procesų reikšmę dabarties Lietuvos geopolitinei padėčiai. Tinkamai parenka istorinę informaciją dabarties procesams paaiškinti, savo nuomonę pagrįsti. Pateikia dabarties pavyzdžių apie ginkluotą ir neginkluotą pasipriešinimą, kovą už demokratines vertybes, nepriklausomybę Europos ir pasaulio regionuose ir valstybėse. Remdamiesi Lietuvos praeities ir dabarties pilietinio pasipriešinimo ir pilietinės drąsos pavyzdžiais, aiškinasi kaip, būnant pilietiškai aktyviems, galima priešintis ir pašalinti tuos pavojus. https://www.youtube.com/playlist?list=PLSX5Cieby57dtKrxFcSOOhLIKXE9_HW7u https://kam.lt/tarptautine-humanitarine-teise/ https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=126 https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/atsisiusti/9300/d224d207-10a9-464a-a797-e3ca8607f94f
21.10. Neginkluotas pilietinis pasipriešinimas.	17) 21.10.1. Neginkluotas pasipriešinimas. Apibūdinama neginkluoto pasipriešinimo samprata, analizuojamos individualios ir kolektyvinės pilietinio pasipriešinimo galimybės ir būdai. 21.10.2. Neginkluoto pilietinio	1-2	Paaškina, kodėl neginkluotas pasipriešinimas yra vienas svarbiausių pilietinės visuomenės įrankių siekiant laisvės ir demokratinės vertybių išsaugojimo. Nurodo nesmurtinio ir neginkluoto pasipriešinimo būdus, paaškina, kodėl tokie veiksmai svarbūs ne tik ginkluoto pasipriešinimo metu, bet ir taikos sąlygomis. Geba klasifikuoti, lyginti istorijos šaltinius ir jais remiantis daryti išvadas. Tinkamai parenka istorinę informaciją įvykiams,

	pasipriešinimo atvejai. Tyrinėjami istoriniai ir šiuolaikiniai neginkluoto pilietinio pasipriešinimo atvejai, nagrinėjamos individualios ir kolektyvinės protesto formos.		reiškiniais ir dabarties procesams paaiškinti, savo nuomonei pagrįsti. Atskleidžia dabarties pavyzdžius apie neginkluotą pasipriešinimą, kovą už demokratines vertybes ir nepriklausomybę. Pateiktose situacijoje, simuliacijose siūlo taikyti tinkamas pasipriešinimo formas, diskutuoja apie savo pasirinkimų pritaikomumą gyvenimiškoms situacijoms. https://www.lt72.lt/wp-content/uploads/2022/02/pilietinio-pasipriesinino-abc.pdf https://www.lrt.lt/projektai/sausio-13 https://www.lrt.lt/tema/atvira-istorijos-pamoka https://www.lrt.lt/tema/laisves-banga https://duomenys.ugdome.lt/?mm/dry/med=126 https://www.youtube.com/playlist?list=PLSX5Cieby57dtKrxFcSOOhLIKXE9_HW7u https://civsauga.lt/pavojai/
20.11. Tarptautinės organizacijos. JTO reikšmė Lietuvai ir globaliam pasauliui.	18) 21.11.1. Jungtinių Tautų Organizacija. Aptariami JTO tikslai, politinė struktūra ir Lietuvos dalyvavimas šioje organizacijoje. 21.11.2. Tarptautinės organizacijos. Analizuojami JTO švietimo, mokslo ir kultūros (UNESCO), Jungtinių Tautų Vaikų fondo (UNICEF) ir (ar) kitų pasirinktų JTO organizacijų veiklos sričių pavyzdžiai Lietuvoje ir pasaulyje. Įvertinama tarptautinio solidarumo reikšmė globalizacijos procesams.	1-2	Nurodo JTO politinius valdymo organus ir jų funkcijas. Paaškina, kaip JTO institucijos priima sprendimus. Pateikia tarptautinių problemų sprendimų ir krizių pavyzdžius, paaiškinta, kodėl JTO institucijos susiduria su sprendimų priėmimo sunkumais. Išsiaiškina, kokiais būdais JTO siekia taikos pasaulyje. Nurodo JTO švietimo, mokslo ir kultūros (UNESCO), Jungtinių Tautų Vaikų fondo (UNICEF) ir kitų pasirinktų organizacijų, programų, komisijų darbo sritis, pateikia jų globalios veiklos pavyzdžių. Remdamiesi pavyzdžiais, paaiškina, kas yra tarptautinis solidarumas, kokia Lietuvos dalyvavimo JTO organizacijose reikšmė. Nagrinėja, kaip Lietuva dalyvauja sprendžiant Europos ir

			pasaulio problemas, tarptautinio saugumo klausimus. https://urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/lietuva-ir-tarptautines-organizacijos https://urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/lietuva-ir-tarptautines-organizacijos/lietuva-ir-jungtinese-tautose https://unesco.lt/apie/lietuvas-nuolatine-atstovybe-prie-unesco https://unicef.lt/
21.12. ES reikšmė Lietuvai ir globaliam pasauliui.	19) 21.12.1. ES reikšmė. Aptariama vieningos Europos idėja, ES institucijų formavimo būdai, sąranga ir funkcijos, pateikiami Lietuvos atstovavimo ir dalyvavimo pavyzdžiai, sprendžiant regionines ir globalias problemas.	1	Atskleidžia ekonominės, socialinės ir politinės vieningos Europos kūrimosi priežastis. Paaiškina, kaip Europos vienijimas užtikrino taiką ir demokratinės santvarkos plėtrą žemyne. Nurodo, kaip formuojamos ES institucijos, kokios jų funkcijos, kaip ES šalys kartu sprendžia politinius, ekonominius ir socialinius klausimus. Parodo ES šalių solidarumo pavyzdžius ir derybinius sunkumus. Atskleidžia, su kokiais politiniais, ekonominiais, socialiniais ir gamtosauginiais iššūkiais susiduria ES. Išsiaiškina, kaip ES sprendžiamos krizinės situacijos. Atskleidžia Lietuvos integracijos istoriją ir valstybės dalyvavimo ES politikoje pavyzdžius. Paaiškina, kodėl Lietuva palaiko Europos kaimynystės politiką (Rytų partnerystė), pateikia tokios politikos pavyzdžius. https://europa.eu/european-union/index_lt https://europa.eu/learning-corner/learning-materials_lt https://www.europarl.europa.eu/lithuania/lt/mokykloms/projekto-med%C5%BEiaga https://ec.europa.eu/lithuania/education_lt https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/eu-me_lt https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/chapter/210/ekonomika-mokslas-ir-gyvenimo-kokybe

	20) 21.12.2. Eurooptimizmas ir euroskepticizmas. Nagrinėjami eurooptimizmo ir euroskepticizmo argumentai Europos valstybėse ir Lietuvoje, ieškoma atsakymų į kylančius klausimus. 21.12.3. ES valstybių piliečius vienijančios teisės. Įvardijamos ES valstybių piliečius vienijančios teisės. Aptariamas ES piliečių vaidmuo priimant sprendimus bendrijoje. Nagrinėjamas ES įstatymų santykis su nacionaline teise.	1-2	Paaishkina, kodėl populizmas ir propaganda dažnai lemia euroskepticizmą ir neleidžia spręsti ES vidaus problemų. Išsiaiškina ES piliečio teises ir pateikia praktinius šių teisių veikimo pavyzdžius. Nurodo būdus, kaip valstybių piliečiai gali dalyvauti priimant sprendimus ES. Išsiaiškina ES teisės viršenybės principą jos santykį su nacionaline teise. Paaishkina priežastis, kodėl ES Teisingumo Teismas užtikrina, kad ES teisė būtų vienodai aiškinama ir taikoma visose ES šalyse. Nurodo ES politikos siekius formuojant europietišką tapatybę ir pilietybę. Pateikia ES institucijų ir Europos piliečių bendradarbiavimo pavyzdžių. https://europa.eu/european-union/index_lt https://europa.eu/learning-corner/learning-materials_lt https://ec.europa.eu/lithuania/education_lt https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/chapter/210/ekonomika-mokslas-ir-gyvenimo-kokybe https://op.europa.eu/webpub/com/abc-of-eu-law/lt/#chap3
19.13. Praktinė veikla.	21) 21.13.1. Pilietinė pozicija. Mokoma(si) viešai reikšti savo pilietinę poziciją, saugoti ir ginti žmogaus teises savo socialinėje aplinkoje. 21.13.2. Pokyčių inicijavimas. Mokoma(si) kartu su kitais inicijuoti pokyčius ir dalyvauti kasdieniame mokyklos ir vietos bendruomenės gyvenime.	2-3	Mokiniai savo socialinėje aplinkoje mokosi demonstruoti individualų ir kolektyvinį iniciatyvumą, dalyvauja įvairiuose renginiuose, projektuose, akcijose ir kitose pilietinėse veiklose. Organizuoja ir dalyvauja šventėse ir minėjimuose, paaishkina svarbiausių istorinių ir atmintinų įvykių pasaulyje, Europoje ir Lietuvoje reikšmę dabarčiai. Organizuoja kūrybinės dirbtuves, kur meninėmis išraiškomis išreiškia savo požiūrį ir pasiekimus. Trimestro, pusmečio, mokslo metų pabaigoje atskleidžia savo asmeninę ar grupės mokinių socialinę - pilietinę ir kitą, pavyzdžiui mokslinių tyrimų veiklą, rezultatų pristatymus,

	21.13.3. Pilietinė ir visuomeninė veikla. Dalyvaujama pilietinėse ir visuomeninėse veiklose. 21.13.4. Valstybinių ir atmintinų dienų minėjimas. Dalyvaujama minint valstybines ir atmintinas dienas, aptariama jų reikšmė.	organizuoja parodas, seminarus. https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/12/Socialine-pilietine-veikla.pdf https://www.jaunimogarantijos.lt/lt/savanoriauk/24 https://jrd.lt/savanoryste/jst https://www.lrt.lt/projektai/sausio-13 https://www.lrt.lt/tema/atvira-istorijos-pamoka https://www.lrt.lt/tema/laisves-banga https://www.lrt.lt/mediateka/audio/vardan-tos https://www.un.org/en/observances/list-days-weeks
Viso (rezervinis valandų skaičius): 33 – 22 val. (4-15)		

Veiklų planavimo pavyzdžiai:

Pamokos plano pavyzdys aukštesniųjų gebėjimų ugdymui.

Demokratijos principas – daugumos valdžia ir mažumų teisės – tolerantiškos visuomenės pavyzdžiai (dvi pamokos)

1 tema - Kas yra tolerancija?

Tarptautinė tolerancijos diena minima: lapkričio 16 d.

Tolerancija - tai pakantumas kitiems, supratimas, kad kitas žmogus gali skirtis nuo mūsų, ir pripažinimas, kad jis turi teisę būti kitoks nei mes. Šis žodis kilo iš lotyniško „tolerantia“, reiškiančio kantrybę, ir pirma buvo vartojamas kalbant apie religijos laisvę ir pakantumą kitatikiams.

Jei esi tolerantiškas, tai dar nereiškia, kad tu privalai draugauti su tais, kurių nemėgsti, juos aukštinti ar garbinti. Tolerancija – tai paprasčiausiai supratimas, kad jie yra tau lygūs, kad jie – tokie patys žmonės, piliečiai, asmenybės, ir turi vienodas teises kaip ir tu.

Iš esmės, tolerancija yra leidimas žmogui būti savimi ir gyventi taip, kaip jis nori. Tačiau tas žmogus, jo gyvenimo būdas, elgesys ir kalbos neturi pažeisti kito žmogaus teisių ir laisvių - pavyzdžiui, šmeižti ar skatinti susidoroti su juo. Ne visi žodžiai ar veiksmai gali patikti kitiems, bet jei tai išreiškta kaip nuomonė, niekas

negali tavęs nubausti. Tačiau jei nuolatos kalbėsi neigiamai, įžeidinėsi ir raginsi susidoroti, tikėtina, kad prieš tave bus imtasi ne tik teisinių veiksmų (už nesantaikos kurstymą gresia bausmės), bet ir susilauksi komentarų, tave patį ims kaltinti netolerancija, ragins tau nepritarti.

Tolerancija nėra absoliuti - ji baigiasi tada, kai pažeidžiamos kito žmogaus teisės ar užsiimama kitokia nusikalstama veikla.

1995 m. Jungtinių Tautų priimtoje Tolerancijos Deklaracijoje teigiama, kad tolerancija nėra nuolaidžiavimas, malonė ar paprasčiausiai atlaidumas, atvirkščiai, tolerancija yra aktyvus savo pareigų suvokimas laikantis žmogaus teisių ir laisvių.

Žodžiu išanalizuoti iliustracijos ženklus, pasiūlyti papildyti simboliką ir suformuluoti pagrindinę mintį		
Perskaityti išdalintą tekstą ir atsakyti klausimus		
Žodžiai, su kuriais siejama tolerancija?	Tolerancijos apibrėžimas, kas yra tolerancija?	Kuo skiriasi žmogaus nuomonė nuo netolerantiško elgesio?

Dokumentinis filmas „Čia mano namai?“ Režisierius: R. Bružas https://www.youtube.com/watch?v=PIUs58Ga1p8&ab_channel=EuroposKomisijaLT https://www.youtube.com/watch?v=-Je3FgoHOT4&ab_channel=EuroposKomisijaLT Žiūrint filmą, atsakyti į klausimus; baigus žiūrėti, apibendrinti pavadinimą.		
Filmo herojai. Į klausimus atsakyti žodžiu.	<i>Sunkumai</i> , su kuriais susidūrė ar susiduria išvardintos žmonių socialinės grupės?	Kaip kiekvienas iš išvardintų herojų įveikia problemas ir kaip suvokia toleranciją?
Romų šeima (kaip ir kodėl šios tautinės mažumos negalima vadinti?)		
Etiopė moteris (kaip šios rasės žmonių – imigrantų negalima vadinti?)		
Fizinę negalią turintis jaunuolis (kaip negalią turinčių žmonių negalima vadinti?)		
Kodėl filmas vadinasi „Čia mūsų namai“? Kokius namus kiekvienas žmogus ir visuomenė turi sukurti?		

Atsakymai

Žodžiu išanalizuoti iliustracijos ženklus, pasiūlyti papildyti simboliką ir suformuluoti pagrindinę mintį

Pusmėnulis ir žvaigždė - islamo simbolis.

Taikos simbolis.

Dovydo žvaigždė - judaizmo ir žydų tautos simbolis.

Vyriškos ir moteriškos lyties simbolis.

Pentagrama (penkiakampė žvaigždė) - vienas iš seniausių simbolių simbolizavo sveikatą ir tobulybę bei vienybę. Reiškia penkis gamtos elementus. stichijas Siejamos su neopagonybe, senaisiais politeistiniais tikėjimais. Krikščionybėje pentagrama gali reikšti penkias Jėzaus žaizdas arba Trejybę. Pentagrama siejama ir su masonais.

In ir Jang - gyvybės ir pusiausvyros ženklas, vidinės ir išorinės priešingybės kuriančios visumą.

Kryžius - pagrindinis krikščionybės simbolis.

Pagrindinė mintis – tolerancija formuojasi asmeniniame, tarpasmeniniame ir kultūriniame dialoge, kai mūsų negąsdina stereotipai ir įvairovė.

Perskaityti išdalintą tekstą ir atsakyti klausimus

Žodžiai, su kuriais siejama tolerancija? Pakantumas, supratimas.	Tolerancijos apibrėžimas(kas yra tolerancija)? Pagarba kito nuomonei, jo fiziniams ir kultūriniams skirtumams. Tolerancija prasideda nuo atsakomybės prieš save patį, visuomenę, savo šeimą ir valstybę.	Kuo skiriasi žmogaus nuomonė nuo netolerantiško elgesio? Žmogaus nuomonė yra jo išsakytos mintys ir jo asmeninis požiūris. Netolerantiškas elgesys pasireiškia tuomet, kai mes nepripažįstame kitų nuomonės, tyčiojamės iš kitų naudodamiesi jų skirtumais arba silpnėmis.
Filmo herojai. Į klausimus atsakyti žodžiu.	<i>Sunkumai</i>, su kuriais susidūrė ar susiduria išvardintos žmonių socialinės grupės?	Kaip kiekvienas iš išvardintų herojų įveikia problemas ir kaip suvokia toleranciją?
Romų šeima (kaip ir kodėl šios tautinės mažumos negalima vadinti?)	Socializacijos problemos kyla dėl skurdo, išsilavinimo trūkumo ir netinkamos gyvenimo aplinkos, visuomenės stereotipų romų tautybės atžvilgiu.	Filmo herojai kuria darnius šeimos santykius, planuoja savo gyvenimą, siekia išsilavinimo savo vaikams. Supranta savo problemas, nebijo pripažinti sunkių buitės sąlygų, todėl lengviau siekti pokyčių. Tolerancija, pasak jų, yra žmogiški santykiai nepaisant tautybės ir socialinės padėties.
Etiopė moteris (kaip šios rasės žmonių – imigrantų negalima vadinti?)	Kultūriniai skirtumai, kalbos „barjeras“, klimatas, visuomenės stereotipai.	Asmeninis požiūris į socializaciją, kalbos mokymasis, komunikabilumas ir prisitaikymas.

		Toleranciją suvokiama kaip išsilavinimo ir pažinimo vektorius. Asmens ir visuomenės išsilavinimas pagrįstas komunikacija ir supratingumu.
Fizinę negalią turintis jaunuolis (kaip negalią turinčių žmonių negalima vadinti?)	Negalia. Nepritaikyta infrastruktūra ir visuomenės stereotipai, paramos ir pasitikėjimo trūkumas.	Pasitikėjimas savo jėgomis, užsispyrimas, draugiška profesinė aplinka, optimizmas. Toleranciją suvokia kaip asmeninį požiūrį atsisakant stereotipų.
Kodėl filmas vadinasi „Čia mūsų namai“, kokius namus kiekvienas žmogus ir visuomenė turi sukurti? Pavadinimas teigia, kad kiekvienas žmogus šeimos rate, bendruomenėje, visuomenėje - valstybėje turi susikurti saugią aplinką, kurią galėtų vadinti savo namais. Tokius socialiai saugius namus galima sukurti tik drauge su kitais, tolerantiškos bendruomenės ir visuomenės nariais.		

Pamokos tema: "TAUTŲ PĖDSAKAI VILNIUJE"

Pilietiškumo pagrindų BU programos tema: "Susipažįsta su Lietuvos tautinių ir religinių bendrijų įvairove"

Mokinių amžiaus grupė: 9 kl. (15 - 16 metų)

Tikslas: atskleisti tautinių ir religinių bendrijų kultūrą.

Uždaviniai:

- atskleisti tautinės ir religinės bendrijos sampratą, mažumos teisių demokratijos principą;
- palyginti tautinių ir religinių mažumų materialinę ir nematerialinę kultūrą;
- atskleisti tautinių ir religinių mažumų materialų ir nematerialų paveldą šiuolaikinėje buityje ir Vilniaus miesto istorinio paveldo architektūroje;
- pasirengti pristatyti kelias kultūras, pabrėžti jų išskirtinumą, tyrinėti lietuvių požiūrį į tautines ir religines bendruomenes, santykį su jomis praeityje ir dabartiniu laikotarpiu..

Trukmė: (2 pamokos)

Eiga:

1. Mokiniai supažindinami su 1 pamokos tikslais ir uždaviniais, 2 darbo eiga/etapais, darbo priemonėmis ir užduočių atlikimo būdais, galimais sunkumais (dėl darbo grupėse, ribojamo užduočių atlikimo laiko ir savarankiško darbo apibrėžiama pagalbos/konsultavimo forma); 3 paaiškinama, kokie darbo pabaigos kriterijai(kas yra laikoma baigtu darbu), kaip pateikti darbo rezultatus, kaip mokiniai turi įsivertinti savo žinias(aptarti gautą rezultatą, pataisyti klaidas, klausti tai, kas dar nėra aišku,); 4 paaiškinami mokinių įvertinimo kriterijai (darbo grupėje gebėjimai, rezultatas, įsivertinimo užduoties atlikimas).

2. Mokiniai atlieka pirmas užduotis. Nagrinėja įstatymus ir dokumentus atskleidžiančius tautinių ir religinių bendrijų padėtį / teises Lietuvoje (pirma pamoka).

3. Tarpinės diskusijos metu mokiniai paaiškina ką sužinojo apie tautinių bendrijų teises ir organizacijas. Nurodo informacinius šaltinius (pirma pamoka).

4. Refleksija ir įsivertinimas (pirma pamoka)

5. Mokiniai atlieka testo užduotis, susipažįsta su istoriniu ir dabarties religinių bendrijų kultūros kontekstu (antra pamoka).

(Panaudotos LIMA Vilniaus skyriaus 2021 m. kovo 9 dienos Vilniaus miesto istorijos 7 - 8 klasių olimpiados „Tautų pėdsakai Vilniuje” užduotys)

6. Atlikę uždaro testo užduotis, mokiniai grupėse aptaria ir atsako atvirus klausimus (antra pamoka).

7. Po pristatymų ir diskusijos, kiekvienos grupės darbas vertinamas įsk arba nsk. Darbas vertinamas teigiamai, tik tuomet, kai yra pateikiamas. Papildomai, kaupiamuoju vertinimu vertinamas mokinių aktyvumas. (Vilniaus miesto istorinis kontekstas)

Aktyvios nuorodos.

Pirma pamoka – teorinė dalis ir testo užduotys:

https://quizizz.com/admin/presentation/61ae450d2b1a08001db47d21?source=quiz_page

Antra pamoka – viktorina:

https://quizizz.com/admin/presentation/61ae45c32917f7001d8429a7?source=quiz_page

Sk
—
T
Ž
R
L

Tautinių ir religinių bendrijų teisės, LR Konstitucija

II skirsnis. Žmogus ir valstybė
26 straipsnis

Minties, tikėjimo ir sąžinės laisvės yra nevaržoma.

Kiekvienas žmogus turi teisę pasirinkti bet kurią religiją arba tikėjimą ir vieną ar su kitais, privačiai ar viešai ją išpažinti, atlikinėti religines apeigas, praktikuoti tikėjimą ir mokyti jo.

Niekas negali kito asmens versti nei būti verčiamas pasirinkti ar išpažinti kurią nors religiją arba tikėjimą.

Žmogaus laisvė išpažinti ir skleisti religiją arba tikėjimą negali būti apribota kitaip, kaip tik įstatymas ir tik tada, kai būtina užtikrinti visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmogaus sveikatą ir dorovę, taip pat kitas asmens pagrindines teises ir laisvę.

Tėvai ir globėjai nevaržomi rūpinasi vaikų ir globotinių religinių ir dorovinių auklėjimu pagal savo įsitikinimus.

,

II skirsnis. Žmogus ir valstybė
37 straipsnis

Piliečiai, priklausantys tautinėms bendrijoms, turi teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius.

Sk
—
T
Ž
R
L

Tautinių ir religinių bendrijų teisės, LR Konstitucija

III skirsnis. Visuomenė ir valstybė
43 straipsnis

Valstybė pripažįsta tradicines Lietuvos bažnyčias bei religines organizacijas, o kitas bažnyčias ir religines organizacijas – jeigu jos turi atramą visuomenėje ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymui ir dorai.

Valstybės pripažintos bažnyčios ir kitos religinės organizacijos turi juridinio asmens teises.

Bažnyčios bei religinės organizacijos laisvai skelbia savo mokslą, atlieka savo apeigas, turi maldos namus, labdaros įstaigas ir mokyklas dvasininkams rengti.

Bažnyčios bei religinės organizacijos laisvai tvarkosi pagal savo kanonus ir statutus.

Bažnyčių ir kitų religinių organizacijų būklė valstybėje nustatoma susitarimu arba įstatymu.

Bažnyčių bei religinių organizacijų mokslo skelbimas, kita tikinė veikla, taip pat maldos namai negali būti tam, kas prieštarauja Konstitucijai ir įstatymams.

Lietuvoje nėra valstybinės religijos.

Ar gali būti asmuo verčiamas pasirinkti ar išpažinti kurią nors religiją arba tikėjimą?

TAIP

NE

Ar valstybė pripažįsta ir remia visas Lietuvoje religines organizacijas?

TAIP

NE

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINĖS KALBOS
ĮSTATYMAS
1 straipsnis.

*Šis įstatymas nustato valstybinės kalbos viešajame Lietuvos gyvenime, valstybinės kalbos apsaugą, kontrolę ir atsakomybę už Valstybinės kalbos įstatymo pažeidimą.
Įstatymas nereglementuoja Lietuvos gyventojų neoficialaus bendravimo ir religinių bendruomenių bei asmenų, dalyvaujančių tautinėms bendrijoms, renginių kalbos.
Asmenų teisės, turinčių tautinėms bendrijoms, teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius garantuoja kiti Lietuvos Respublikos įstatymai ir Lietuvos Respublikos Seimo priimti aktai.*

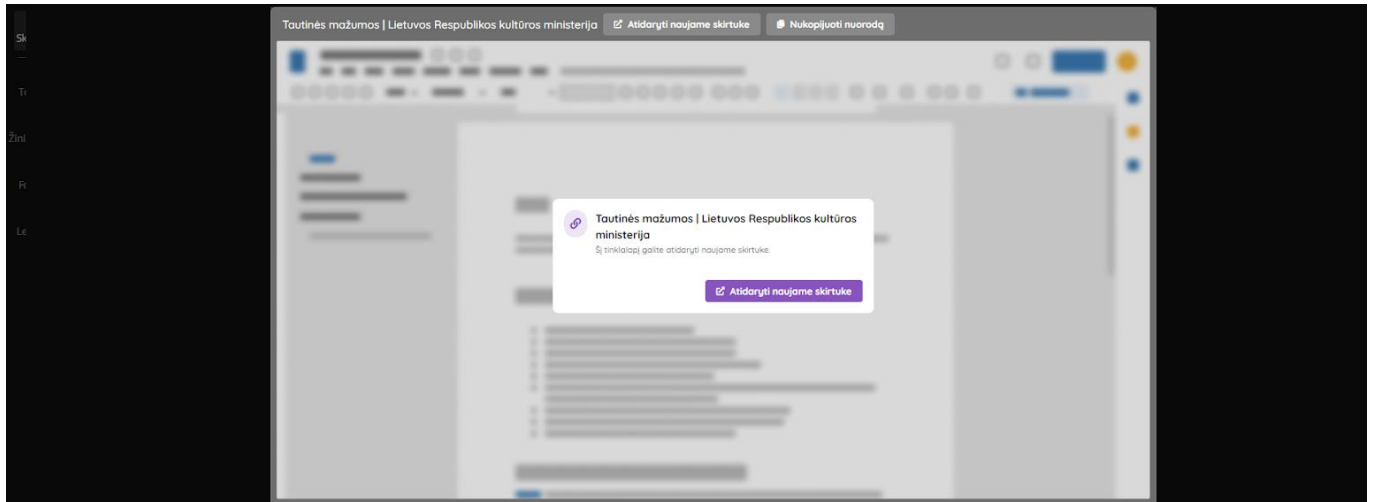
2 straipsnis.

Lietuvos Respublikos valstybinė kalba yra lietuvių kalba.

Ar įstatymas dėl valstybinės lietuvių kalbos tautinėms mažumoms neleidžia puoselėti savo kultūrą?

TAIP

NE

<https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/tautines-mazumos-1>
Kurios teisės Lietuvos Respublikos įstatymai nenumato ?

Tautinių mažumų kalbai išmokti ir tobulinti valstybinėse bendrojo lavinimo mokyklose gali būti steigiamos klasės bei fakultatyvai, taip pat sekmadieninės mokyklos.

Teisė tautinėms mažumoms turėti valstybines ar valstybės remiamas ikimokyklinės įstaigos, bendrojo lavinimo mokyklos ir pamokos gimtoji kalba.

Valstybinėse įstaigose be valstybinės kalbos, gali būti oficialiai vartojama ir tautinių mažumų kalba / dvikalbystė

Tautinių mažumų organizacijos ir kultūros projektai remiami iš valstybės biudžeto.

<https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/tautines-mazumos-1>

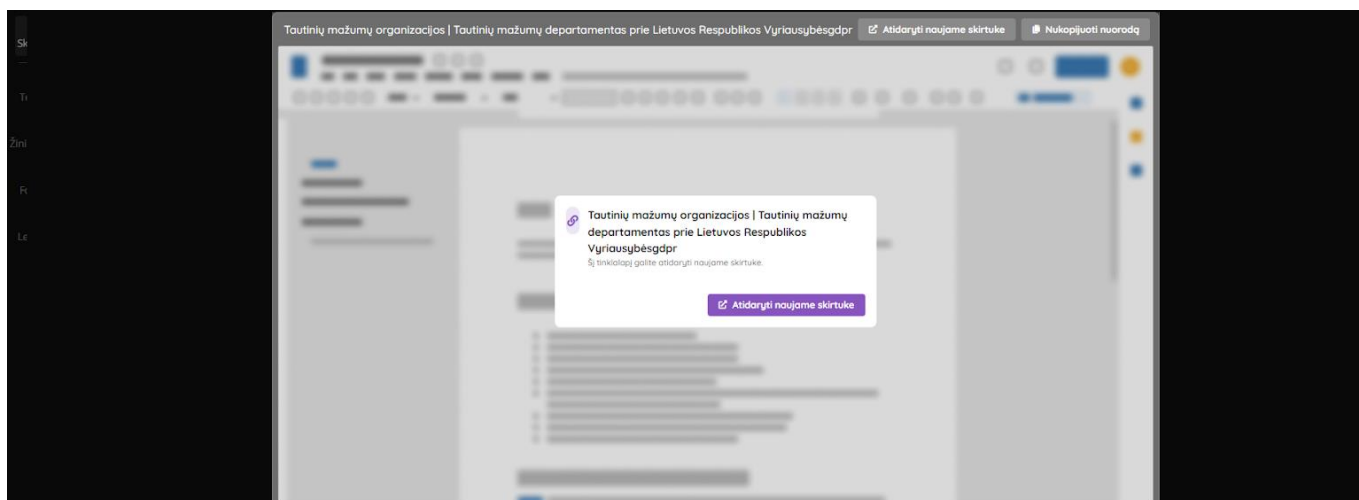
2011 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 154 tautybių gyventojai, kuriuose iš nurodytų variantų yra nurodytos trys didžiausios Lietuvoje gyvenančios tautinių mažumų grupės?

lenkų - 200,3 tūkst. (6,6 proc.), rusų - 176, 9 tūkst. (5,8 proc.), baltarusių - 36,2 tūkst. (1,2 proc.).

baltarusių - 200,3 tūkst. (6,6 proc.), rusų - 176, 9 tūkst. (5,8 proc.), lenkų - 36,2 tūkst. (1,2 proc.).

rusų - 200,3 tūkst. (6,6 proc.), lenkų - 176, 9 tūkst. (5,8 proc.), baltarusių - 36,2 tūkst. (1,2 proc.).

lenkų - 200,3 tūkst. (6,6 proc.), baltarusių - 176, 9 tūkst. (5,8 proc.), rusų - 36,2 tūkst. (1,2 proc.).

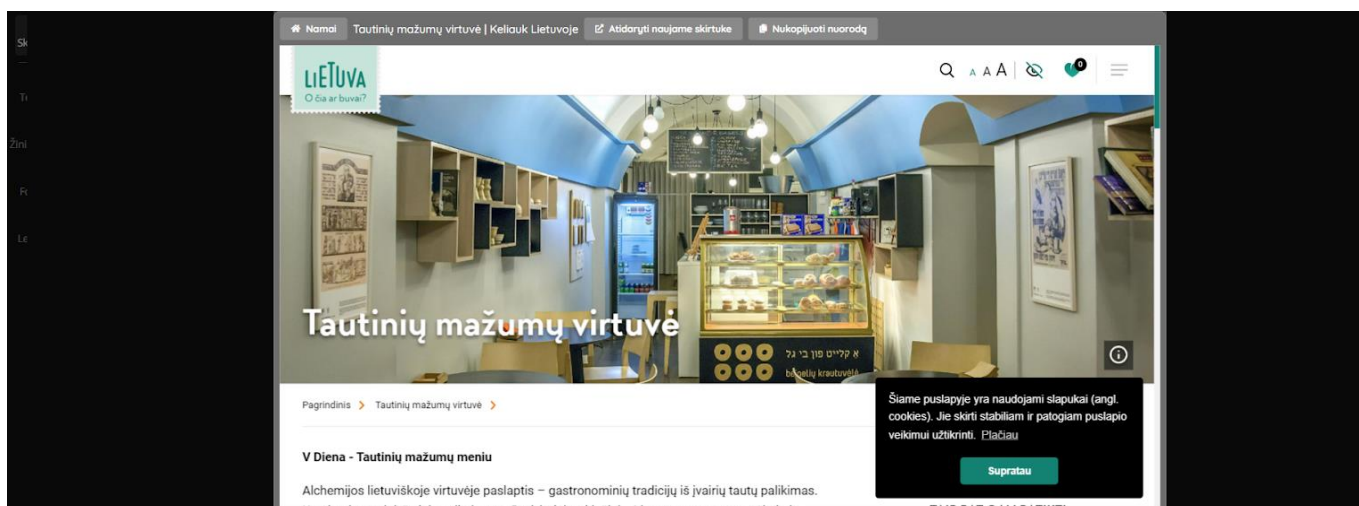
<https://tmde.lrv.lt/lt/tautiniu-mazumu-kulturos-centrai-ir-tautines-bendrijos/tautiniu-mazumu-organizacijos>
Nurodykite tinklapyje vaizduojamų tautinių mažumų oficialių organizacijų skaičių Lietuvoje?

300

19

154

3

Lietuviškos virtuvės paslaptis – kunkuliuojantis tautų katilas, kuris praturtino ir nacionalinę virtuvę.
Pažymėkite totorišką patiekalą lietuviškoje virtuvėje?

Sk
Tr
Žini
Rt
Le

„TAUTŲ PĖDSAKAI VILNIUJE“

Šv. Kristoforas ir Vilniaus herbas

Šv. Kristoforas laikomas keliautojų globėju, tačiau ilgus šimtmečius skaičiuojančiam Vilniaus herbe jis turi kitą simbolinę prasmę. Ją nulėmė XIV a. aplinkybės. Vilniaus savivaldos teisės 1387 m. suteikė valdovas Jogaila, kuris tik prieš metus buvo apsikrikštijęs Krokuvoje. 1387 m. vasarį ir kovą Vilniuje buvo pakrikštyta Lietuvos diduomenė, vėliau – miestiečiai ir kiti gyventojai. Taigi, pirmiausia Vilniaus antspaude, o vėliau herbe jamžintas Šv. Kristoforas, nešantis kūdikėlį Jėzų, reiškia krikščionybės sklaidą – jvykj, visai visai Lietuvai. Šiandien Šv. Kristoforas mums primena, kad Europoje esame vėlyviausio krikšto šalis, todėl vieninteliai turėjome atlikti ir taime civilizacinį šuolį. Priėmę krikštą, tapome integralia Europos dalimi.

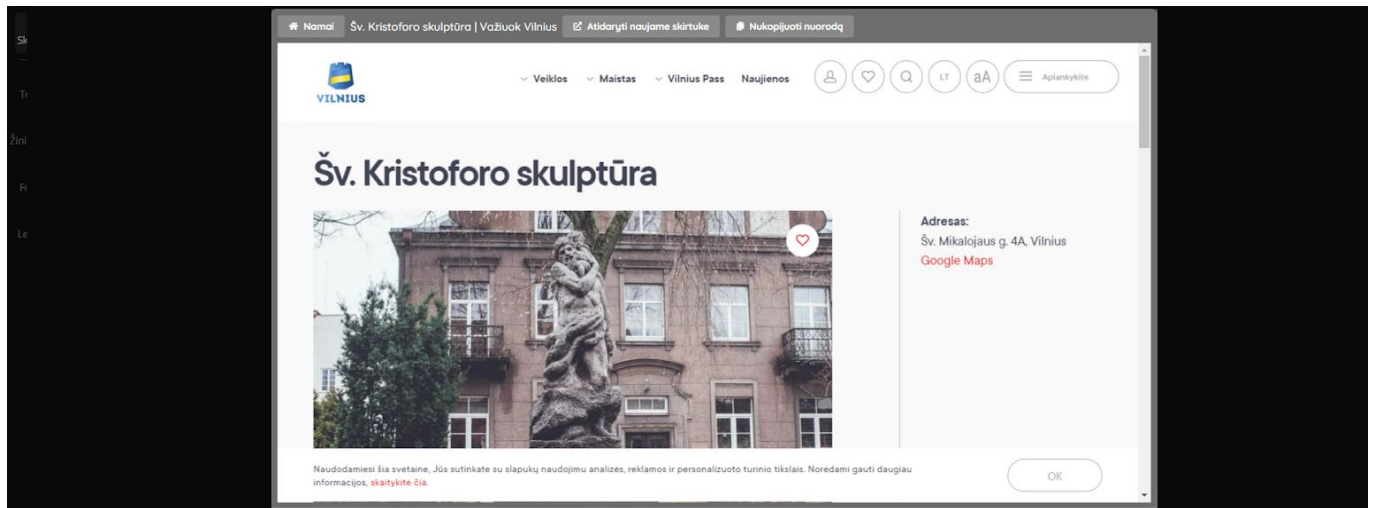
Ką neša Vilniaus herbe vaizduojamas Šv. Kristoforas?

Vaiką, kad jis nepaskęstų
upėje

Didžiojo kunigaikščio sūnų

Kristų

Ką tik įkurto, jauno Vilniaus
miesto simbolį

Antano Kmieliausko skulptūra sovietinės okupacijos metais tapo lietuviškos minties laisvės ir tikėjimo simboliu.

Dėl kokios priežasties buvo uždraustas šis Vilniaus simbolis?

Nes skulptūra buvo anksčiau įkurdinta bažnyčios šventoriuje

Dėl to, kad simbolizavo istorinę praeitį.

Nes menininkas buvo pašalintas iš Lietuvos dailininkų sąjungos.

Dėl religinio turinio

Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas į Europą septynis diplomatinis laiškus. Vienne iš jų valdovas pirmą kartą paminėjo savo valstybės sostinę – Vilnių.

Kelintais metais bus švenčiamas 700 metų Vilniaus jubiliejus?

2026 m

2027 m

2023 m

2024 m

Lietuvą ir Baltarusių sieja ne tik 679 kilometrų bendros sienos, bet ir maždaug tiek pat metų istorijos. Jau nuo karaliaus Mindaugo laikų Lietuva pradėjo plėstis stačiatikių gyvenamose žemėse, kurios tapo integralia Lietuvos Karalystės, vėliau Didžiosios Kunigaikštystės dalimis. Tų žemių gyventojai buvo vadinami rusėnais, o jų gyvenama teritorija „Rusia“ arba „Lietuvos Rusia“, taip atskiriant nuo „Maskvos Rusijos“ valstybės. Istorikai rusėnai yra dabartinių ukrainiečių ir baltarusių proteviai.

(<https://www.lrt.lt/naulienos/nuomones/3/1215428/rmvydas-petrauskas-ne-baltarusija-o-baltarusia>)

Cerkvėms parinktos vietos žymėjo ir bendruomenės ribas – rusėnų miestas užėmė nemažą dalį miesto teritorijos, besidriekusios nuo Aukštutinės pilies kalno, prie kelių, vedančių į Rusijos žemes.

(<https://www.700vilnius.lt/marsrutai/uzmirsta-xv-amziaus-vilniaus-gyventoju-kasdienybe/rusenu-miestas-civitas-rutenica/>)

Kokios dvi tautos kilo iš LDK ir ATR gyvenusių slavų / rusėnų?

Rusų ir baltarusių

Baltarusių ir ukrainiečių

Ukrainiečių ir rusų

Rusų, ukrainiečių ir baltarusių

<https://www.700vilnius.lt/marsrutai/xvi-amziaus-revoliucija-vilnieciu-lekstese/>
 Kelis istorinius maršrutus numato tinklapis?

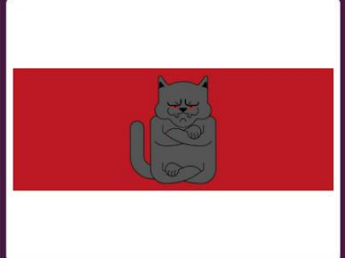
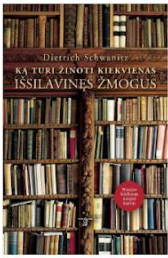
3

6

9

7

Lietuvos istorija ir dabartis yra tampriai susijusi su tautinių bendrijų istorija, mes ilgą laiką kūrėme ir kuriame valstybę kartu.
Pasirinkite jums labiausiai tinkamą atsakymą, kuris iliustruotų jūsų įgautas žinias ir nuotaiką?

Pamoka skirta išmokti ir suprasti, kelti naujus klausimus.

Positarę grupėse parašykite nemažiau kaip tris teiginius, apie tai, ką jūs sužinojote apie tautines bendrijas?
(atsakymai turi būti susieti su tautinių bendrijų įvairove, teisėmis ir kultūra)

Parašyk savo atsakymą ...

0/1000

7. SKAITMENINĖS MOKYMO PRIEMONĖS, SKIRTOS ĮGYVENDINTI BP

Skyriuje pateikiamos skaitmeninės mokymosi priemonės, kuriomis galima naudotis pamokose ir ruošiantis pamokoms:

1. <http://portalas.emokykla.lt/Puslapiai/SMP.aspx>
2. <https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=2/213>

Skaitmeninės priemonės, skirtos 9 kl. ir 10 kl. (I ir II gimnazijos klasėms) Pilietiškumo pagrindų mokymui:

Eil. Nr.	Skaitmeninių mokymo priemonių nuorodos	Anotacija
1.	https://jrd.lt/	Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.
2.	https://jrd.lt/jaunimo-politika	Jaunimo politikos gairės įgyvendinamos Lietuvos Respublikos vyriausybės.
3.	https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu	Darbas su jaunimu Lietuvoje, informacija atsakingiems už jaunimo veiklą.
4.	https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/pilietiskumo-ugdymas	Metodinės priemonės, skaidrės ir pamokų planai apie jaunimo politiką 9-10 klasei, parengtos JRD prie SADM.
5.	https://jrd.lt/informacija-jaunimui	Įvairiausia informacija jaunimui apie įvairias, valstybės įgyvendinamas veiklas jaunimo labui.
6.	https://jrd.lt/informacija-jaunimui/savanoryste	Oficiali informacija dirbantiems su jaunimu: savanorystės galimybės.
7.	https://zinauviska.lt/	Tinklaraštis jaunimui apie veiklas ir galimybes.
8.	https://jaunimogarantijos.lt/lt/savanoriauk/24	Priemonių rinkinys, sistema, jaunimo užimtumui didinti.
9.	https://www.solidarumokorpusas.lt/	ES programa suteikianti galimybių jaunimui įgyvendinti bendruomenės stiprinančias iniciatyvas, savanoriauti užsienyje.
10.	https://manoteises.lt/zmogaus-teises/	Lietuvos žmogaus teisių centro portalas, informacija apie žmogaus teises
11.	https://mipas.lt/	Migracijos informacijos ir bendradarbiavimo platforma
12.	https://unicef.lt/	Jungtinių Tautų vaikų fondo (UNICEF) Lietuvos nacionalinio komiteto svetainė
13.	https://www.bepatyciu.lt/	„Vaikų linijos“ kampanijos „Be patyčių“ svetainė

14.	https://www.tf.vu.lt/studijuok/teises-pamokos/	VU Teisės fakulteto dėstytojų parengtos teisės pamokos (14 pamokų).
15.	https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismai-ir-teisejai/teismu_sistema/153	Trumpa informacija apie Lietuvos teismų sistemą
16.	https://sale.teismai.lt/	Virtuali teismo salė kurioje galima susipažinti su teismo posėdžio eiga ir vykstančiais procesais.
17.	https://e.teismas.lt/lt/public/home/	Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas
18.	https://www.lrkt.lt/lt	Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo svetainė
19.	https://www.lrkt.lt/data/public/uploads/2015/11/vaiko-konstitucija-internetui.pdf	Vaiko konstitucija (.pdf)
20.	https://www.lrk.lt/	Lietuvos Respublikos Konstitucija
21.	https://konstitucijosegzaminas.lt/archyvas/	LR Konstitucijos egzamino užduočių archyvas
22.	https://www.lrk.lt/konstitucijos-egzaminas	Pasiruošimas Lietuvos Respublikos Konstitucijos egzaminui skirtingų amžiaus tarpsnių mokiniams.
23.	https://www.migracija.lt/noriu-tapti-lr-pilie%C4%8Diu1	Migracijos departamento svetainėje patalpinta informacija apie Lietuvos respublikos pilietybės įgijimo būdus.
24.	https://www.renkuosilietuva.lt/lt/kaip-gauti-lietuvos-pilietybe-/	Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą.
25.	https://www.etikoskomisija.lt/apie-mus	Visuomenės informavimo etikos komisijos svetainė
26.	https://www.etikoskomisija.lt/teisine-informacija/etikos-kodeksai/item/215-visuomenes-informavimo-etikos-kodeksas	Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodeksas
27.	https://www.draugiskasinternetas.lt/	Saugesnio interneto projekto svetainė
28.	https://asmanau.wordpress.com/	Naujienlaiškio „Aš manau“ svetainė

29.	https://duomenys.ugdome.lt/?veikla/aktualijos/med=15/240	Naujienlaiškio „Aš manau“ archyvas
30.	https://duomenys.ugdome.lt/?mm/socialinis/med=11	Bendrosios socialinio ugdymo programos
31.	https://duomenys.ugdome.lt/?mm/dry/med=2/213	Integruojamas turinys: medijų ir informacinis raštingumas (metodinė medžiaga)
32.	https://duomenys.ugdome.lt/?mm/dry/med=2/213/748	Medijų ir informacinis raštingumas (metodinė medžiaga) su pamokų pavyzdžiais.
33.	https://duomenys.ugdome.lt/?mm/dry/med=126	Integruojamas turinys: nacionalinis saugumas
34.	https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/15152	Mokomoji medžiaga „Idėjos ugdymui: kaip atskleisti nacionalinio saugumo ir krašto gynybos temas“
35.	https://www.lt72.lt/wp-content/uploads/2022/02/pilietinio-pasipriesinimo-abc.pdf	KAM parengta „Pilietinio pasipriešinimo abėcėlė (Patarimai, kaip kovoti be ginklų)“
36.	https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/03/salies-saugumas-ir-gynyba-2016.pdf	Metodinė medžiaga mokytojams ir mokiniams šalies saugumo ir gynybos tema.
37.	https://kam.lt/leidiniai/salies-saugumas-ir-gynyba-mokomoji-medziaga-lietuvos-bendrojo-lavinimo-mokyklu-mokiniam/	Metodinė medžiaga mokytojams ir mokiniams šalies saugumo ir gynybos tema.
38.	https://www.vrk.lt/	Lietuvos Respublikos Vyriausiosios rinkimų komisijos svetainė
39.	https://www.rinkejopuslapis.lt/	VRK parengta svetainė rinkėjams
40.	https://www.manobalsas.lt/index/index.php	MANO BALSAS LT projekto svetainė skirta jaunimui kurioje gali sužinoti kuris politikas atitinka jų pažiūras.
41.	https://www.baltosiospirstines.lt/	Baltosios pirštinės – nevyriausybinių organizacija, vykdančių korupcijos prevenciją rinkimuose ir įgalinanti piliečius stebėti rinkimus.
42.	https://www.zinaukarenku.lt	Politikos stebėsenos platforma „Žinau, ką renku“ – nešališkas politikos stebėsenos tinklas.

43.	https://www.lt72.lt/wp-content/uploads/2022/02/pilietinio-pasipriesinino-abc.pdf	KAM parengta „Pilietinio pasipriešinimo abėcėlė (Patarimai, kaip kovoti be ginklų)“
44.	https://www.emokykla.lt/bendrasis/pradzia/metodine-medziaga-mokytojams-ir-mokiniams-salies-saugumo-ir-gynybos-tema/46023?home=true	Metodinė medžiaga mokytojams ir mokiniams šalies saugumo ir gynybos tema.
45.	https://www.emokykla.lt/bendrasis/skaitmenines-mokymo-priemones/priemones?dalykas=Pilieti%C5%A1ku mo%20pagrindai	Skaitmeninės mokymo priemonės pilietiškumo pagrindų pamokoms.
46.	https://www.emokykla.lt/titulinis/pradzia/metodine-medziaga-mediju-ir-informacinio-rastingumo-ugdymo-tema-9-10-kl/4586	Metodinė medžiaga medijų ir informacinio raštingumo ugdymo tema 9-10 kl.
47.	https://kam.lt/wp-content/uploads/2022/03/salies-saugumas-ir-gynyba-2016.pdf	Metodinė medžiaga mokytojams ir mokiniams šalies saugumo ir gynybos tema.
48.	https://kam.lt/leidiniai/salies-saugumas-ir-gynyba-mokomoji-medziaga-lietuvos-bendrojo-lavinimo-mokyklu-mokinams/	Metodinė medžiaga mokytojams ir mokiniams šalies saugumo ir gynybos tema.
49.	https://demaskuok.lt/apie-projekta/	Nacionalinė iniciatyva, telkianti visuomenės, žiniasklaidos ir valstybės atstovus kovai su melagingomis naujienomis.
50.	https://www.delfi.lt/news/daily/demaskuok/	DELFI portalo projektas „Demaskuok“ kuris padeda atskleisti dezinformaciją platinamą naujienų portaluose ir soc. tinkluose.
51.	https://www.delfi.lt/news/daily/medijos-karas-propaganda/	DELFI portalo turinys apie medijas, karą, propagandą.
52.	https://www.delfi.lt/news/melo-detektorius/	DELFI Melo detektorius paneigia melagingą informaciją skleidžiamą soc. tinkluose.
53.	https://www.delfi.lt/multimedija/	DELFI portalo turinys plačiau nagrinėjantis įvairias temas.

54.	https://www.lrt.lt/mediateka	Video ir audio turinio rinkinys aktualiomis temomis.
55.	https://www.lrt.lt/projektai/sausio-13	Radio ekskursija „Kalbanti sausio 13-osios istorija“
56.	https://www.lrt.lt/mediateka/audio/varдан-tos	Pokalbiai pilietiškumo temomis
57.	https://europa.eu/european-union/index_lt	Oficiali Europos Sąjungos interneto svetainė
58.	https://europa.eu/learning-corner/learning-materials_lt	Mokomosios priemonės įvairaus amžiaus vaikams apie Europos Sąjungą
59.	https://ec.europa.eu/lithuania/education_lt	Europos Komisijos informacijos šaltiniai aktualiomis mokymosi temomis.
60.	https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/es-ir-tarptautinis-bendradarbiavimas/darnus-vystymasis/darnus-vystymasis-ir-lietuva	LR Vyriausybės informacija apie Darnųjį vystymąsi bei Darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 įgyvendinimą
61.	https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/chapter/210/ekonomika-mokslas-ir-gyvenimo-kokybe	Faktų apie ES suvestinės: Ekonomika, mokslas ir gyvenimo kokybė
62.	https://www.nato.int/nato-welcome/index_lt.html	NATO organizacijos svetainė lietuvių kalba
63.	https://urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/lietuva-ir-tarptautines-organizacijos	Užsienio reikalų ministerijos informacija apie Lietuvos tikslus ir uždavinius tarptautinėse organizacijose
64.	https://www.epaslaugos.lt/portal/login	Administracinių ir viešųjų elektroninių paslaugų portalas „Elektroniniai valdžios vartai“
65.	https://lr.lt/	Lietuvos Respublikos Vyriausybės svetainė
66.	https://epilietis.lrv.lt/lt	LR Vyriausybės projektas E. pilietis
67.	https://www.lrs.lt/	Lietuvos Respublikos Seimo svetainė
68.	https://www.lrs.lt/sip/portal_redir.lankytojai	LR Seimo lankytojų centras
69.	https://www.lrp.lt/lt	LR Prezidento svetainė

70.	https://pazinkvalstybe.lt/	Valstybės pažinimo centro svetainė
71.	https://www.lsa.lt/nariai-savivaldybes/	Lietuvos savivaldybių asociacijos svetainė
72.	https://sodas.ugdome.lt/paieska#?type=METHODICAL_DOCUMENT&phrase=pilieti%C5%A1ku mo%20pagrindai	Mokymo priemonių (pilietiškumo tema) sąrašas Ugdymo sode
73.	https://www.mokytojojoknyga.lt/	Lietuvos laisvosios rinkos instituto parengtas el. vadovėlis „Pilietis per 31 valandą“
74.	https://www.sauliusajunga.lt/	Lietuvos šaulių sąjungos svetainė
75.	http://www.pasienis.lt/lit/I-pradzia	Valstybės sienos apsaugos tarnybos svetainė
76.	http://pagd.lrv.lt/	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento svetainė
77.	https://policija.lrv.lt/	Lietuvos policijos svetainė
78.	https://stt.lt/	Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba
79.	https://www.transparency.lt/	„Transparency International“ padalinys, pilietinės antikorupcines iniciatyvos bei jų organizavimas Lietuvoje.
80.	http://www.ugm.lt/lt/naujienos.html	Ugniagesių gelbėtojų mokykla
81.	https://pasienietis.lrv.lt/	Pasieniečių mokykla
82.	http://www.lt72.lt/	Lietuvos pasirengimo ekstremaliomis situacijomis interneto svetainė
83.	https://www.vsd.lt/	LR Valstybės saugumo departamentas
84.	https://esaugumas.lt/	LR ryšių reguliavimo tarnybos interneto svetainė apie saugumą elektroninėje erdvėje
85.	https://www.nksc.lt/	Nacionalinio kibernetinio saugumo centro interneto svetainė

86.	https://www.karys.lt/bendraukime/nuorodos/23	Krašto gynybos, Lietuvos kariuomenės informacija.
87.	https://www.youtube.com/watch?v=T3ypEcChdt8	Filme pristatomi įvairūs požiūriai į pilietiškumo ugdymą Lietuvoje bei projekto „Pažink valstybę“, vykusio 2017 m. dalyvių ir organizatorių patirtys.
88.	https://sodas.ugdome.lt/bylos/GENERAL/5f75e658-9638-4107-bd9c-0302b230694b.docx	Naudingos nuorodos nacionalinio saugumo tema.
89.	https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/atsisiusti/8150/199c0035-19b7-45c4-8d77-2df82a0bedd1	Mokomoji medžiaga „Idėjos ugdymui: kaip atskleisti medijų raštingumo ir nacionalinio saugumo temas“
90.	https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2021/03/2021-LT-el_.pdf	Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas. LRVSD
91.	https://www.nksc.lt/rekomendacijos.html	Nacionalinio kibernetinio saugumo centro rekomendacijos.
92.	https://mokytojojtv.emokykla.lt/search/label/Pilietiskumo%20ugdymas	TV laidos Pilietiškumo ugdymo tematika.
93.	https://europa.eu/learning-corner/learning-materials_lt	Europos sąjunga. Mokymosi medžiaga pilietiškumo ugdymui.
94.	https://europa.eu/learning-corner/quiz_lt	Europos sąjunga. Mokymosi įrankiai pilietiškumo ugdymui.
95.	https://op.europa.eu/webpub/com/eu-and-me/lt/	Leidiny „Europos sąjunga ir aš“
96.	https://www.europarl.europa.eu/ambassador-school/lt/learning-resources.html	Mokymo priemonė „Europe@school“: aktyvios pamokos apie Europos Sąjungą.
97.	https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/spot-and-fight-disinformation_lt	Naudodamiesi šiuo priemonių rinkiniu, vidurinių mokyklų mokytojai savo mokiniams, naršantiems internete, gali padėti atpažinti, kas yra teisinga, o kas melaginga, kaip pastebėti dezinformaciją ir su ja kovoti.
98.	https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/12/Socialine-pilietine-veikla.pdf	Socialinis-pilietinis ugdymas per praktinę veiklą: mokyklų atstovų ir mokinių patirtys.
99.	https://rm.coe.int/compass-eng-rev-2020-web/1680a08e40	Kompasas: žmogaus teisių ugdymo vadovas darbui su jaunimu.

100.	https://eurohouse.lt/wp/wp-content/uploads/2015/09/Metodine-priemone-ATVIRAS-KODAS-PILIETIS.pdf	Metodinė priemonė, demokratių vertybių dėstymo modulis.
101.	https://www.pasauliopilietis.lt/metodines-priemones	Metodinis leidinys “Šeši žingsniai ir Tu - pasaulio pilietis! Vadovas dirbantiems su jaunimu”.
102.	https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/documents/files/Ieva%20%C4%8Cesnulaityt%C4%97%20Pilie%C4%8Di%C5%B3%20asambl%C4%97jos%200visuomen%C4%97s%20%C4%AFtraukimui%20%C4%AF%20sprendim%C5%B3%20pri%C4%97mim%C4%85.pdf	EBPO rekomendacijos dėl visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą (galima mokyklos/vietos bendruomenės simuliacija)
103.	https://vbplatforma.org/LT/projektai/dvt	Nacionalinė nevyriausybinų vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma skirta mokytojams, moksleiviams ir visiems, besidomintiems vystomuoju bendradarbiavimu (nagrinėjamos temos: aplinkosauga, ekonominę ir socialinę darną, diskriminaciją ir integraciją).
104.	https://visiskirtingivisiygus.lt/infocentras/metodiniai-leidiniai/	Europos jaunimo kampanijos prieš rasizmą, ksenofobiją, antisemitizmą ir netoleranciją “Visi skirtingi, visi lygūs” metodinis rinkinys.
105.	https://www.developptogether.eu/lt/training-package	„InterCap“ mokymų paketas specialiai sukurtas taip, kad juo būtų galima naudotis ir internetu, ir mokantis tiesiogiai. Šis mokymų paketas skirtas stiprinti mokytojų ir pedagogų gebėjimus dirbant migracijos ir darnaus vystymosi temomis.
106.	https://www.jtba.lt/wp-content/uploads/2019/08/Europine-darbo-su-jaunimu-vietos-lygmeniu-chartija.pdf	Europinė darbo su jaunimu vietos lygmeniu chartija.
107.	https://www.demokratinemokykla.lt/demokratinis-ugdymas-lietuvoje	Demokratinės mokyklos (DM) vykdomas projektas. Demokratinio ugdymo principais grįstų praktikų įdiegimas Lietuvoje“, kurios padeda mokiniams įsitraukti į bendruomenės gyvenimą.
108.	https://www.zmogausteisiugidas.lt/lt/temos/	Žmogaus teisių gidas suteikia galimybes suprasti konkrečias žmogaus teises apimančias temas.
109.	https://tmde.lrv.lt/lt/tautiniu-mazumu-kulturos-centrai-ir-tautines-bendrijos	Tautinių mažumų kultūros centrai ir tautinės bendrijos.
110.	https://www.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/esproducts/docs/108582_096e932b94f42fb0ac60de90a6dec1f7.pdf	Projektas „Piliečiai kartu“ skiriamas moksleivių nuo 16 iki 19 metų informavimui, moraliniam bei praktiniam ugdymui, jų pilietinių iniciatyvų skatinimui.

111.	https://www.smtinklas.lt/	Projektas kuriuo siekiama sustiprinti Nacionalinį skurdo mažinimo organizacijų tinklą, geriau atstovauti skurdą patiriančius žmones ir daryti įtaką sprendimų priėmimui ir politikos formavimui.
112.	https://plb.lt/apie-plb/	Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB) – lietuvių visame pasaulyje vienijanti visuomeninė nepolitinė organizacija.
113.	http://www.pljs.org/	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga (PLJS), savanoriškumo pagrindu veikianti jaunimo organizacija, kurios pagrindinis tikslas – atstovavimas pasaulio lietuvių jaunimo interesams.
114.	https://www.moksleiviai.lt/	Lietuvos moksleivių sąjunga visuomeninė, savanoriška, pelno nesiekianti, vienintelė Lietuvos moksleivių interesams atstovaujanti bei Lietuvos mokinių savivaldas vienijanti organizacija.
115.	https://lijot.lt/	Didžiausia nevyriausybinių jaunimo organizacijų Lietuvoje, vienijanti nacionalines jaunimo organizacijas ir savivaldybių jaunimo organizacijų tarybas.
116.	https://www.lvbos.lt/kategorija/bendruomenes/	Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga (LVBOS)
117.	https://www.lsa.lt/nariai-savivaldybes/	Lietuvos savivaldybių asociacija (toliau – LSA) – organizacija atstovaujanti savo narėms – 60-iai miestų ir rajonų savivaldybių.
118.	https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_lt.pdf	Europos duomenų apsaugos teisės vadovas. 2018 m. redakcija.
119.	https://www.youtube.com/playlist?list=PLSX5Cieby57dtKrxFcSOOhLIKXE9_HW7u	Atvirų pamokų ciklas skirtas geriau susipažinti su Ukrainos istorija, Lietuvos ir Ukrainos ryšiais, už laisvę kovojančios šalies situacija, dėl padidėjusio dezinformacijos kiekio kylančiais iššūkiais. Ciklą rengia Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su partneriais – Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka, Lietuvos nacionaline UNESCO komisija, British Council in Lithuania.

8. LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Skyriuje pateikiamas literatūros ir šaltinių sąrašas, skirtas Pilietiškumo pagrindų mokymui ir mokymuisi.

1. Letukienė N., Bitleriūtė S., Bužinskas S., „Pilietiškumo pagrindai 9-10 pirmoji knyga“, „Šviesa“, 2009:

2. Bitleriūtė S., Jakubčionis A., „Pilietiškumo pagrindai ir laisvės kovų istorija. Vadovėlis 9-10 klasei“, „Šviesa“, 2011.

Papildomos mokymo priemonės ir kiti ištekliai:

1. Ekonomika pilietiškumo pagrindų pamokose. Aktyvieji mokymo metodai“, „Garnelis“ 2004;
2. „Pilietiškumo pagrindai 8 klasei“, „Alma Litera“, 2005;
3. „LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMAS“
4. „LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJA“, „Mažoji poligrafija“ 2006;
5. „Teisė kiekvienam“, „Kronta“ Vilnius, 2003;
6. „Politologijos pagrindai“, Kaunas 2006;
7. Anzenbacher A. Etikos įvadas. – Vilnius: Aidai, 1995.
8. Degėsys L. Pilietinis ugdymas. Vilnius. 2004.
9. Donskis L. Pilietinis ugdymas. – Vilnius: Versus aureus, 2010.
10. Duoblienė L. Sokratiškojo dialogo raida ir jo alternatyvos // Šiuolaikinė ugdymo filosofija: refleksijos ir dialogo link – Vilnius: Tyto alba, 2006.
11. European youth: participation in democratic life. Report. 2013. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/youth/library/reports/flash375_en.pdf
12. ICCS (International Civic and Citizenship Education Study) – Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas, 2009. Prieiga per 328 internetą: [http:// nec.lt/132/](http://nec.lt/132/)
13. Jacevičienė, R., Ikimokyklinio amžiaus vaikų socializacijos ypatumai, Magistro darbas, Vilnius, 2008, prieiga per internetą:
14. [http://vddb.library.lt/fedora/](http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080924_181938-97733/DS.005.0.01.ETD) get/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080924_181938-97733/DS.005.0.01.ETD.
15. Kjaergaard, E., Martinėnienė, R. Demokratija kasdien: diskusijų ir sprendimų metodai jaunimui ir suaugusiems. Vilnius, 2000.
16. Kritinio mąstymo ugdymo vadovas neformaliojo ugdymo specialistams, klasės auklėtojams. Šiuolaikinių didaktikų centras. Vilnius, 2014, p 76. Prieiga per internetą: http://www.sdcentras.lt/pr_kompetencijos/KMU_vadovas_neformaliojo_ugdymo_specialistams.pdf
17. Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2012 metai. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/lt/?pid=74&id=78> Melnikova R, Lastauskienė A. Prasmės ieškojimai ir atradimai. Etika 9 klasei – Vilnius: Tyto alba.
18. Pilietinės galios indeksas. Pilietinės visuomenės institutas. Vilnius, 2014. Prieiga per internetą: http://www.civitas.lt/time-line/pgi_2014/
19. Pilietinio ugdymo įgyvendinimo politika: tikslai, priemonės, rezultatai. Švietimo problemos analizė. 2013, gegužė Nr.3 (89) 23. Pilietinis ugdymas Lietuvoje: ką atskleidžia tarptautinio tyrimo rezultatai? 2012, gegužė Nr. 4 (68)). Prieiga per internetą: http://nec.lt/failai/3956_Pilietinis_ugdymas_Lietuvoje_2012_05.pdf.
20. Pilietiškumo samprata ir pilietiškumo ugdymas demokratinėje visuomenėje. Mokslinio praktinio seminaro medžiaga. Generolo Jono Žemaičio karo akademija. Vilnius, 2003
21. Pilietiškumas ir pilietinė visuomenė. Lyginamoji pilietiškumo sampratos analizė. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2012, p. 52. Prieiga per internetą: http://www.3sektorius.lt/docs/Pilietiskumas_analize_final_2013-01-17_16_00_54.pdf
22. Pilietiškumo ugdymo būklės kokybinis tyrimas (2012), Pilietinės visuomenės institutas. Prieiga per internetą: http://www.civitas.lt/wpcontent/uploads/2015/07/Kokybinio_tyrimo_ataskaita_final_su.logais_.07.18.pdf
23. Pilietinis ugdymas Europoje – EACEA – Europa. Prieiga per internetą:
24. http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/139LT_HI.pdf

25. Pilietinių ir tautinių vertybių raiška socialinio ir dorinio ugdymo vadovėliuose tyrimas, 2008. Prieiga per internetą:

http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/tyrimai/failai/Pilietini%C5%B3_ir_tautini%C5%B3_vertybi%C5%B3_rai%C5%A1ka.pdf

26. Platonas. Dialogai: Faidonas. 46–47 knygos. Vertė M. Račkauskas – Vilnius: Vaga, 1968.

27. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. Pradinis ugdymas. Pasaulio pažinimas. Vilnius, 2009. Prieiga per internetą:

http://portalas.emokykla.lt/bup/Puslapiai/pradinis_ugdymas_pasaulio_pazinimas_bendros_nuostatos.aspx

28. Putman R.D. Kad demokratija veiktų. Vilnius: Margi raštai, 2001.

29. Rekomendacijoms tėvams apie vaikų ir jaunimo kritinio mąstymo ugdymą. Šiuolaikinių didaktikų centras. Vilnius, 2014.

30. Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas. Rezultatai. ICCS 2009 International Civic and Citizenship Education Study. Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras, 2010. Prieiga per internetą:

31. http://www.nec.lt/failai/1811_Pilietinio_ugdymo_ir_pilietiskumo_tyrimas_ICCS_2009_Rezultatai_NEC.pdf Walsh K. Į vaikų orientuotų klasių kūrimas. Knyga mokytojams. 2001.

32. Zaleskienė I., Socialinės veiklos vadovas: knyga mokytojui, Vilnius, 2008.

9. UŽDUOČIŲ AR MOKINIŲ DARBŲ, ILIUSTRUOJANČIŲ PASIEKIMŲ LYGIUS, PAVYZDŽIAI

Šiame skyriuje pateikiama užduočių skirtingiems pasiekimų lygiams, skirtingoms kompetencijoms ugdyti, įvairių poreikių mokiniams pavyzdžiai, taip pat mokinių darbų pavyzdžiai. Pagal poreikį greta šių užduočių pateikiamos metodinės rekomendacijos (ko konkrečiai užduotimi siekiama, ką ugdome, ko mokome, kaip ir kokiomis priemonėmis mokoma, ypač daug dėmesio skiriant kompetencijų ugdymui).

1. Užduotis I pasiekimų lygiui.

Propagandos prieš Lietuvą taikiniai:

Propagandos taikiniai	Iliustruokite pavyzdžiais
Istorija	
NATO, Europos sąjunga	
Lietuvos valdžia	
Kultūra	
Kita (įrašykite)	
Kaip manote, kodėl propagandai pasirinkti šie taikiniai?	

2. Užduotis II pasiekimų lygiui.

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SĄJŪDŽIO ____ METŲ VASARIO 16-OSIOS DEKLARACIJA

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, atstovaudama visas Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujamas karines visuomenines grupuotes, būtent:

- a) _____ Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Dainavos ir Tauro apygardas,
- b) _____ Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio ir Vytauto apygardas,
- c) _____ Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Kęstučio, Prisikėlimo ir Žemaičių apygardas, tai yra, reikšdama lietuvių tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946.VI.10. Deklaracijoje, BDPS 1947.V.28. nutarimuose ir BDPS Deklaracijoje Nr. 2 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais, priimtais 1949.II.10. BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtiniame posėdyje, s k e l b i a:

1. LLKS Taryba, remdamasi BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtinio posėdžio 1949.II.10. nutarimais, okupacijos metu yra _____ organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos _____ kovai.

2. LLKS Taryba ir jos Prezidiumo būstinė yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos santvarka - _____ respublika.

4. Suvereninė Lietuvos valdžia priklauso _____

5. Lietuvos valdymas vykdomas per _____, _____, _____, _____, _____ rinkimais išrinktą Seimą ir sudarytą Vyriausybę.

6. Nuo okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratiniam Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamąją galią turi _____.

7. Laikinąją Tautos Tarybą sudaro: visų vieningoje vadovybėje _____ ir _____ kovojančių sričių, apygardų, rinktinių, aukštųjų mokyklų, kultūrinių, religinių organizacijų bei sąjūdžių ir tautoje atramą turinčių politinių partijų atstovai, prisilaikant proporcingo atstovavimo principo.

8. Atstačius Lietuvos Nepriklausomybę, ligi susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina _____.

9. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavedimu. Vyriausybė atsakinga prieš Laikinąją Tautos Tarybą.

10. Lietuvių veiklai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbui koordinuoti LLKS Tarybos Prezidiumas turi LLKS Užsienio Delegatūrą, kuri, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus _____, įvairiose konferencijose ir kitose tarptautinėse institucijose.

11. LLKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo išsirenka LLKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris skaitomas LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko Pavaduotoju.

12. LLKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LLKS Tarybos nariais.

13. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LLKS Taryba.

14. Lietuvos valstybės atstatymas, ligi Seimo bus priimta ir paskelbta žmogaus laisvės ir demokratijos siekimus atitinkanti valstybės konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje paskelbtus nuostatus ir __ m. Lietuvos Konstitucijos dvasią.

15. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja _____ visiems Lietuvos piliečiams, _____ lietuvių tautos interesams.

16. Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui - Lietuvos nepriklausomumui, - nelaikoma _____.

17. Asmenys, bolševikinės arva vokiškosios okupacijos metu išdavę Tėvynę bendradarbiavimu su priešu, savo veiksmais ar įtaka pakenkę tautos išsilaisvinimo kovai, susitepę išdavystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš _____.

18. Konstatuojama teigiama _____ įtaka ugdant tautos moralę ir palaikant jos atsparumą sunkiausiu laisvės kovų laikotarpiu.

19. Socialinė globa nėra vien atskirų piliečių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinių. Ypatingą globą valstybė teikia _____ asmenims ir jų šeimoms.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis atstatymas yra susijęs su žemės ūkio, miestų ir pramonės reforma, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje.

21. LLKS Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus geros valios lietuvius, gyvenančius Tėvynėje ir už jos ribų, pamiršti įsitikinimų skirtumus ir įsijungti į aktyvų _____.

22. LLKS Taryba, prisidėdama prie kitų tautų pastangų sukurti pasaulyje teisingumu ir laisve pagrįstą pastovią taiką, besiremiančią pilnutiniu įgyvendinimu tikrosios demokratijos principų, išplaukiančių iš krikščioniškosios moralės supratimo ir paskelbtų _____, Keturiose Laisvėse, 12-je Prezidento Trumeno Punktų, _____ ir kitose teisingumo ir laisvės Deklaracijose, prašo visą demokratinį pasaulį _____ savo tikslams įgyvendinti.

Okupuotoji Lietuva

1949.II.16. LLKS

Tarybos Prezidiumo Pirmininkas:

JONAS ŽEMAITIS – _____ (1909-1954) LLKS TARYBOS PREZIDIUMO PIRMININKO PAVADUOTOJAS, GYNYBOS PAJĖGŲ VADAS PULKININKAS

Tarybos nariai:

ALEKSANDRAS GRIBINAS – _____ (1920-1949) LLKS TARYBOS PREZIDIUMO NARYS PULKININKAS LEITENANTAS

VYTAUTAS GUŽAS – _____ (1920-1949) LLKS TARYBOS PREZIDIUMO NARYS

KAPITONAS JUOZAS ŠIBAILA – _ _ _ _ _ (1905-1953) LLKS TARYBOS PREZIDIUMO
SEKRETORIUS MAJORAS

BRONIUS LIESYS – _ _ _ _ _ (1922-1949) LLKS TARYBOS PREZIDIUMO NARYS KAPITONAS

LEONARDAS GRIGONIS – _ _ _ _ _ (1905-1950) LLKS TARYBOS NARYS KAPITONAS

ADOLFAS RAMANAUSKAS – _ _ _ _ _ (LKS TARYBOS PREZIDIUMO PIRMININKO
PAVADUOTOJAS, GYNYBOS PAJĖGŲ VADAS PULKININKAS)

PETRAS BARTKUS – Žadgaila (1925-1949) LLKS TARYBOS NARYS KAPITONAS

3. Užduotis III pasiekimų lygiui.

Užbaik rašyti sakinius.

Aš esu:

1. Lietuvos pilietis, nes

2. Europos pilietis, nes

3. Pasaulio pilietis, nes

Man svarbūs:

4. Lietuvos valstybės simboliai yra:

5. Rajono savivaldybės simboliai yra:

6. Mokyklos simboliai yra:

7. Šeimos simboliai yra:

Iš jų man pats svarbiausias:

Istoriją kuria:

Lietuvos kultūros / mokslo / ekonomikos laimėjimai (nurodyk 1–2 parinktą kultūros, mokslo ar ekonomikos laimėjimą (us) ir argumentuok, kodėl jį pasirinkai):

.....

Asmenybės (įvardink keletą asmenybių ir nurodyk jų išskirtines savybes, nuopelnus)

.....

Herojai (įvardink keletą kultūros herojų ir nurodyk jų išskirtines savybes, nuopelnus)

.....

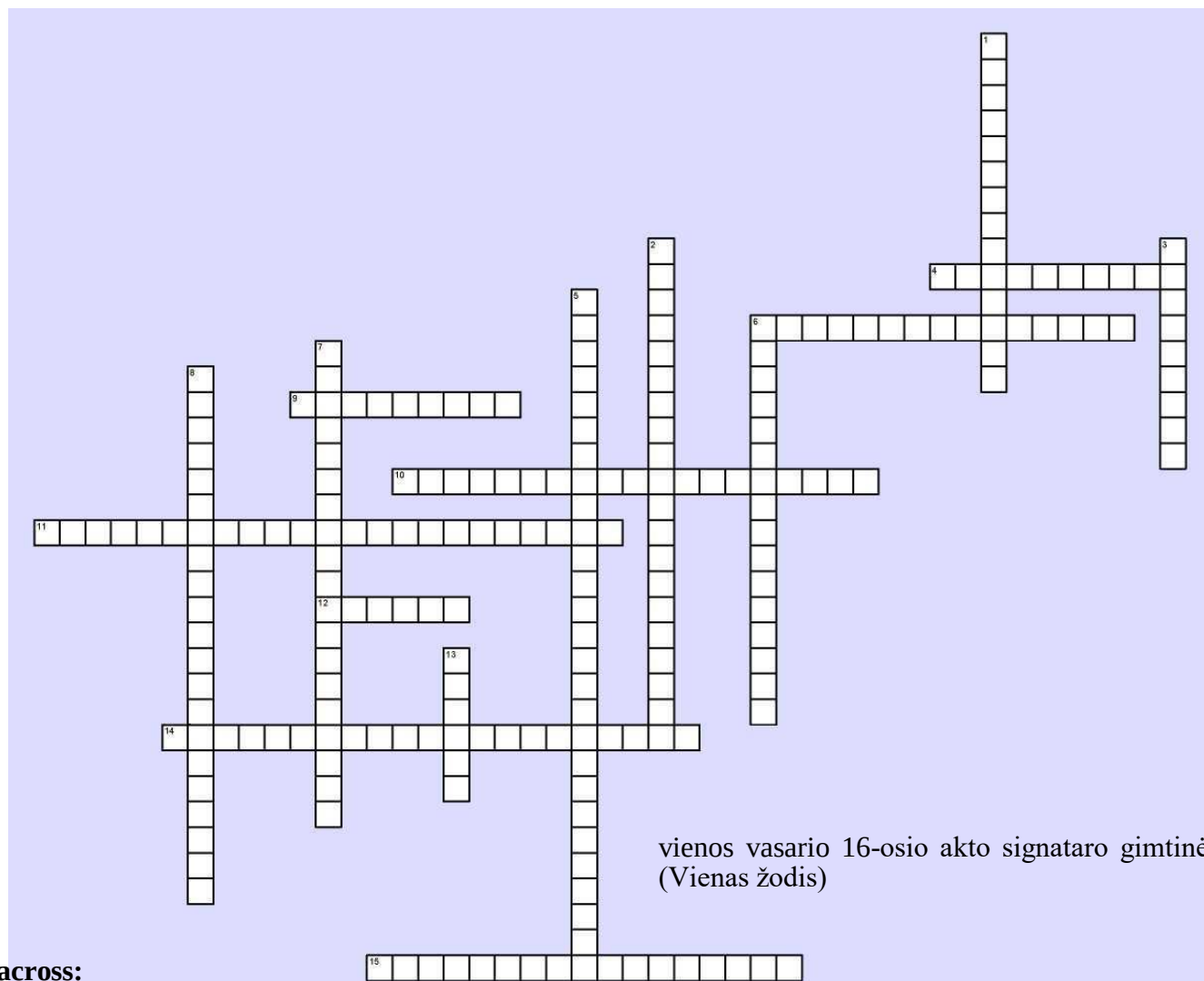
Prie Lietuvos ateities kūrimo aš asmeniškai prisidėsiu:

.....

.....

4. Užduotis IV pasiekimų lygiui.

Kryžiažodis Vasario 16-oji

vienos vasario 16-osio akto signataro gimtinės?
(Vienas žodis)

across:

4: Kokias naujas pareigas 1919 m. ėmė eiti Lietuvos Tarybos pirmininkas? (Vienas žodis)

6: Lietuvos Tarybos nariai buvo skirtingų profesijų ir politinių ideologijų atstovai, kurios kairiosios ideologijos ir politinės partijos atstovais buvo laikomi Stepono Kairys ir Mykolas Biržiška? (Vienas žodis)

9: Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų gimtinės apėmė tris iš keturių Lietuvos etnografinių regionų neskaičiuojant Mažosios Lietuvos, kuriame etnografiniame regione nėra nė

down:

1: Lietuvos Tarybos pirmininkas? (Vardas ir pavardė)

2: Kas išrinko Lietuvos Tarybą? (Du žodžiai)

3: Su kuria valstybe Lietuvos Taryba pirmiau užmezgė „lgalaikius ir glaudžius santykius“, o vėliau nutraukė sąjungą? (Vienas žodis)

5: Lietuvos Tarybą buvo ištikusi krizė, ją paliko

keturi jos nariai, su koku jos priimtu dokumentu

tai susiję (du žodžiai)

across:

10: 1918 m. liepos 11 d. Lietuvos Taryba, siekdama išvengti galimo Lietuvos prijungimo prie kaizerinės Vokietijos, paskelbė Lietuvą konstitucine monarchija. Lietuvos karaliui buvo suteiktas Mindaugo II vardas, kas buvo šis žmogus? (Vardas ir pavardė, trys žodžiai)

11: Kuria teise buvo remiamasi skelbiant Lietuvos Nepriklausomybę? (Trys žodžiai)

12: Koks titulas sieja šiuos Lietuvos tarybos narius: Mykolą Biržišką, Donatą Malinauską, Stanislovą Narutavičių ir Joną Smilgevičių? (Vienas žodis)

14: Vilniuje, Aušros Vartų g. 5 esančiame pastate, dabar Lietuvos nacionalinė filharmonija, vyko pirmasis politinis lietuvių tautos suvažiavimas, kur pirmą kartą buvo iškelta Lietuvos nepriklausomybės idėja. Koks to suvažiavimo pavadinimas? (Trys žodžiai)

15: Koks Lietuvos Tarybos narys buvo vyriausias savo amžiumi? (Vardas ir pavardė)

down:

6: Kurios institucijos rinkimus turėjo organizuoti Lietuvos Taryba? Ši institucija pasak Vasario 16-osio akto turėjo nustatyti „Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis“ (Du žodžiai)

7: Koks Lietuvos Tarybos narys buvo jauniausias savo amžiumi? (Vardas ir pavardė)

8: Koks karinis konfliktas vis dar vyko Europoje ir pasaulyje 1917-1918 m. , tuo pačiu metu, kai Lietuva siekė atkurti savo nepriklausomybę? (Trys žodžiai)

13: Kurios profesijos - pašaukimo atstovų Lietuvos Taryboje buvo daugiausia, viso keturi? (Vienas žodis)